

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSPA – 44060 – 32(3)/07

Druk nr 1987
Warszawa, 18 lipca 2007 r.

Pan
Ludwik Dorn
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Przekazuję przyjęty przez Radę Ministrów dokument:

**-Sprawozdanie z realizacji Krajowego
Programu Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie w okresie od 25 września
2006 roku do 31 grudnia 2006 roku.**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Pracy i Polityki Społecznej do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

(-) Jarosław Kaczyński

SPRAWOZDANIE

**Z REALIZACJI KRAJOWEGO PROGRAMU
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W OKRESIE
OD 25 WRZEŚNIA 2006 ROKU DO 31 GRUDNIA 2006 ROKU**

<u>Spis Treści:</u>	str.
Wstęp	3
Rozdział I. Realizowane cele w ramach Programu	5
Rozdział II. Realizacja Działań uprzedzających	5
1. Realizacja strategii diagnozujących	5
2. Realizacja strategii informacyjnych	22
3. Realizacja strategii edukacyjnych	29
Rozdział III. Realizacja Działań interwencyjnych	48
1. Realizacja strategii pomocowych kierowanych do ofiar przemocy w rodzinie	48
2. Realizacja strategii interwencyjnych kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie	51
Rozdział IV. Realizacja Działań wspierających – Strategii terapeutycznych	54
Rozdział V. Realizacja Działań korekcyjno – edukacyjnych skierowanych do sprawców przemocy w rodzinie – Strategii ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie	58
Rozdział VI. Finansowanie	61
Rozdział VII. Podsumowanie, uwagi, postulaty	62

Wstęp

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie został ustanowiony 25 września 2006 r. Uchwałą Rady Ministrów Nr 162/2006 zgodnie z przepisem art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493) i będzie realizowany w latach 2006 – 2016.

Zgodnie z art. 11 wyżej przywołanej ustawy oraz zapisami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Rada Ministrów została zobowiązana do przedstawienia Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej corocznego sprawozdania z realizacji Programu w terminie do 30 czerwca każdego roku.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, jako ważne zadanie, we wcześniejszych latach było realizowane tak na szczeblu centralnym, jak też przez samorządy powiatowe, gminne oraz organizacje pozarządowe.

Opracowanie i realizacja Krajowego Programu ma na celu skoordynowanie działań i interdyscyplinarne podejście do zwalczania przemocy w rodzinie.

Ponieważ Krajowy Program wszedł w życie z końcem trzeciego kwartału 2006 r., niniejsze opracowanie – przygotowane w oparciu o sprawozdania wojewodów oraz sprawozdania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Komendy Głównej Policji oraz Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji – stanowi opis działań wynikających z zapisów Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie realizowanych w okresie od 25 września do 31 grudnia 2006r. W materiale tym przedstawiono również opis niektórych działań podjętych w roku 2007.

Odbiorcami Krajowego Programu są:

- ofiary przemocy w rodzinie

w tym:

dzieci, współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych, osoby starsze, osoby niepełnosprawne;

- sprawcy przemocy w rodzinie;

- świadkowie przemocy w rodzinie.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację Krajowego Programu są:

- na poziomie centralnym:

- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;

- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji;

- Ministerstwo Zdrowia;

- Ministerstwo Edukacji Narodowej;

- Ministerstwo Sprawiedliwości;
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- Komenda Główna Policji;
- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji;

przy wsparciu państwowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

- na poziomie wojewódzkim:
  - w zakresie zadań rządowych – wojewodowie
  - w zakresie zadań samorządowych – marszałkowie województw
- na poziomie powiatu:
  - starostowie we współpracy z organizacjami pozarządowymi
- na poziomie gminy:
  - wójtowie (burmistrzowie i prezydenci miast) we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Monitorowaniem realizacji Krajowego Programu oraz czuwaniem nad prawidłowym wykonywaniem zadań zajmuje się międzyresortowy Zespół Monitorujący Realizację Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który został powołany dnia 16 marca 2007 r. przez Prezesa Rady Ministrów zarządzeniem Nr 27. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele resortów realizujących Krajowy Program w randze sekretarza bądź podsekretarza stanu, a także Komendant Główny Policji oraz Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. Zespołem tym kieruje przewodniczący – Krajowy Koordynator Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w randze podsekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej.

Spotkania Zespołu Monitorującego będą odbywać się cyklicznie raz na pół roku, a pierwsze o charakterze organizacyjnym miało miejsce 7 maja 2007r.

Zgodnie z treścią Krajowego Programu, zadania wojewodów w ich imieniu wykonują Wojewódzcy Koordynatorzy Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Do czasu opracowania niniejszego sprawozdania jedynie w Województwie Małopolskim i Wielkopolskim zostali powołani Wojewódzcy Koordynatorzy. W pozostałych, zadania wynikające z Krajowego Programu realizują osoby zatrudnione w Wydziałach Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich i są to ich dodatkowe zadania.

Systematyczna ewaluacja Krajowego Programu stanowi podstawę do jego doskonalenia, a co za tym idzie wprowadzenia ewentualnych korekt, nowych rozwiązań wynikających z dynamiki zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz doświadczeń podmiotów realizujących Program.

Rozdział I. Realizowane cele w ramach Programu

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zakłada osiągnięcie następujących celów:

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy;
- 3) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cele ogólne będą realizowane poprzez:

- 1) systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie;
- 3) podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie;
- 4) udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- 5) oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie.

Poprzez realizację celów Krajowego Programu zakłada się:

- 1) zmianę pojmowania przez społeczeństwo zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) promowanie wartości rodzinnych;
- 3) edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie;
- 4) promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.

Rozdział II. Realizacja Działań uprzedzających

Wśród Działań uprzedzających wyróżnia się następujące Strategie:

- Strategie diagnozujące;
- Strategie informacyjne;
- Strategie edukacyjne.

1. Realizacja Strategii diagnozujących

Realizacja Strategii diagnozujących odbywa się w ramach poszerzania wiedzy na temat rozmiarów przemocy w rodzinie.

Działanie: *Zebranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze Polski, dotyczących:*

- *skali zjawiska w podziale na kategorie ofiar,*

- *identyfikacji ofiar,*
- *identyfikacji sprawców.*

W okresie sprawozdawczym nie udało się przeprowadzić badań na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie. Badania te przewidziane są w 2007 r. (w maju br. została podpisana umowa na przeprowadzenie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a Ośrodkiem Badania Opinii Publicznej).

Wydaje się, że wyjściowymi danymi na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie mogą być dane opracowane przez Komendę Główną Policji, Centrum Badania Opinii Społecznej, Fundację Dzieci Niczyje oraz Instytut Psychologii Zdrowia.

Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami:

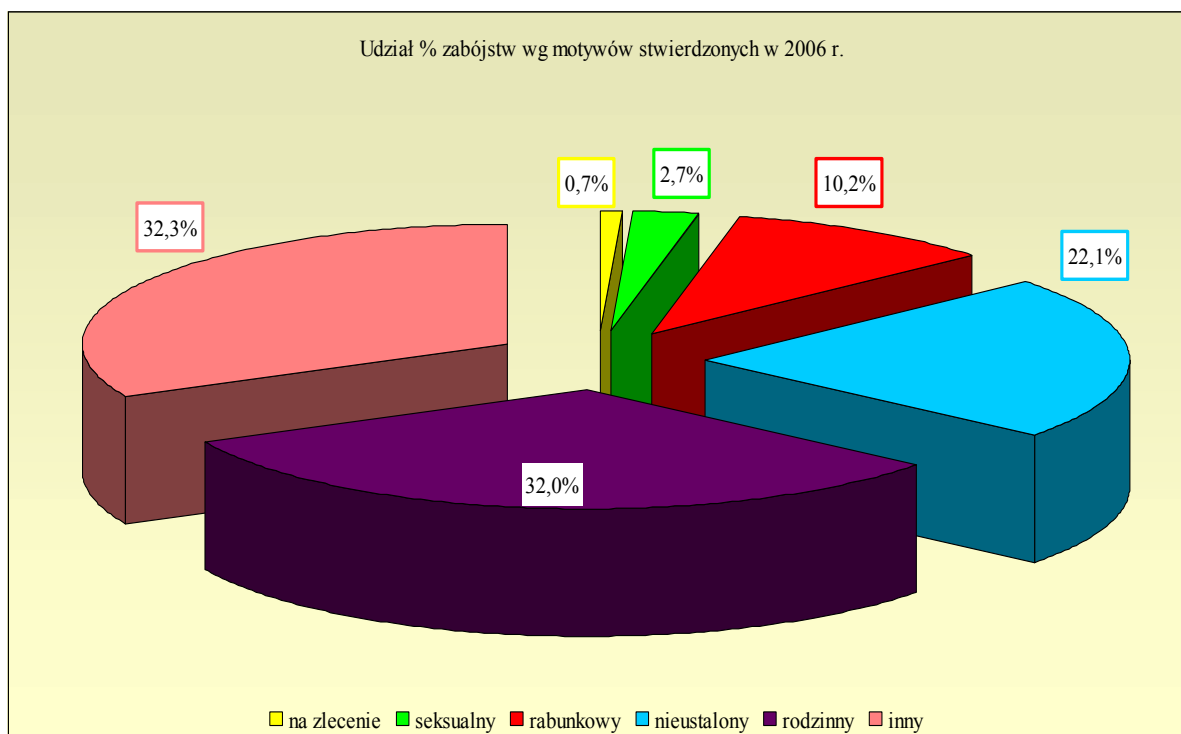
- 12% Polaków zostało przynajmniej raz uderzonych przez partnera lub współmałżonka;
- 22% badanych przyznaje, że bije lub biło swoje dzieci
- 63% badanych przyznaje, że w dzieciństwie byli karani klapsami, 38% przyznaje, że byli bici pasem lub innym przedmiotem;
- co czwarty pacjent leczenia odwykowego przyznaje się, do stosowania przemocy wobec dzieci, w czasie trwania choroby alkoholowej.

Komenda Główna Policji w bieżącym roku opracowała analizę zabójstw na tle nieporozumień rodzinnych stwierdzonych w 2006 r.

Liczba zabójstw w Polsce od 2002 r. systematycznie spada, a rok 2006 potwierdził tę tendencję. W 2006 r. stwierdzono ogółem 816 zabójstw (w 2005 r. – 837), w porównaniu do przełomowego w tej dziedzinie 2001 r. (1.325 zabójstw) – nastąpił spadek o ponad 38%.

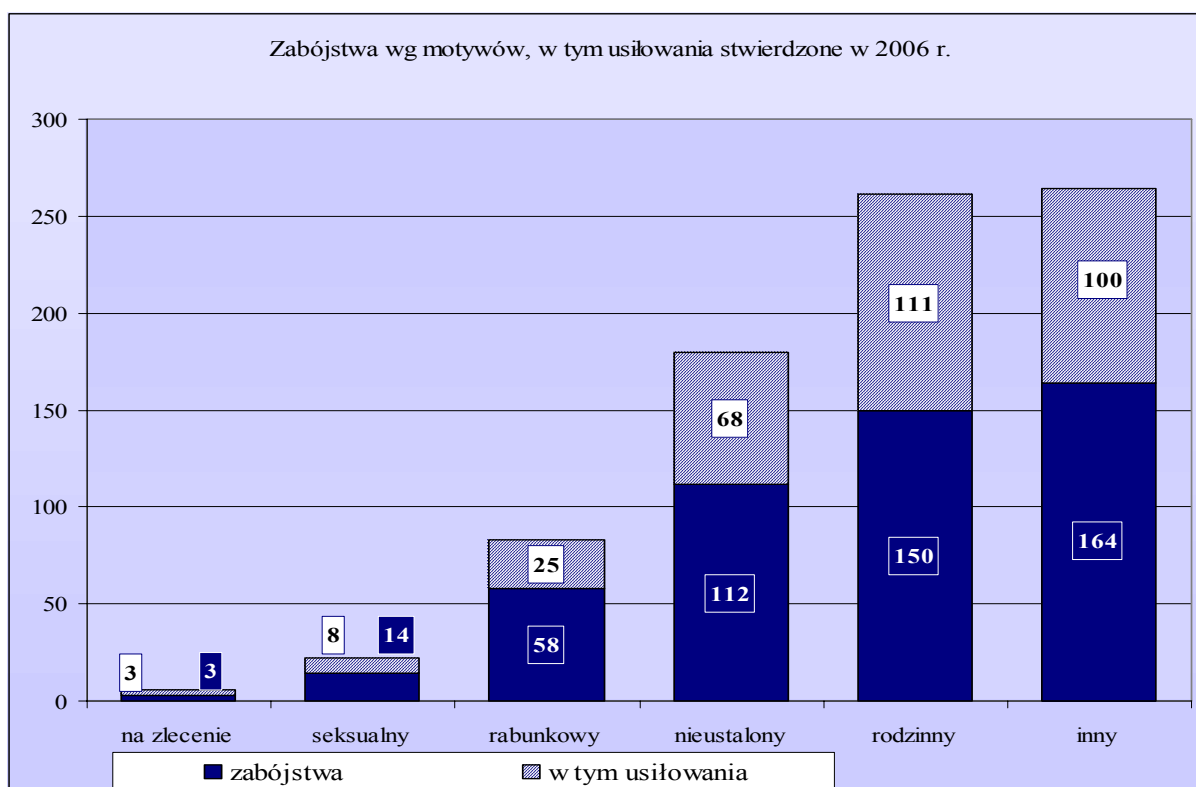
Spośród stwierdzonych w 2006 r. 816 zabójstw: 480 było dokonanych (58,82%), 322 usiłowane (39,46%), odnotowano także 12 podżegań, jedno sprawstwo kierownicze i jedno pomocnictwo.

Struktura motywów, jakimi kierowali się sprawcy zabójstw w 2006 r. uszeregowanych według częstości występowania (wraz z procentowym udziałem usiłowań, jako formy popełnienia), przedstawia się następująco:

- motyw *inny*: stwierdzono 264, w tym 100 usiłowań (37,88%), wykrywalność wyniosła 82,95%;
- **motyw rodzinny: stwierdzono 261, w tym 111 usiłowań (42,53%), wykrywalność wyniosła 100%;**
- motyw *nieustalony*: stwierdzono 180, w tym 68 usiłowań (37,78%), wykrywalność wyniosła 79,44%;
- motyw rabunkowy: stwierdzono 83, w tym 25 usiłowań (30,12%), wykrywalność wyniosła 96,38%;
- motyw seksualny: stwierdzono 22, w tym 8 usiłowań (36,36%), wykrywalność wyniosła 100%;
- motyw *na zlecenie*: stwierdzono 6, w tym 3 usiłowania, wykrywalność wyniosła 100%.

Zabójstwa o motywie rodzinnym od lat stanowią znaczący procent ogółu tych zdarzeń, o ile jednak do 2003 r. odsetek ten wynosił około 26%, o tyle w latach kolejnych ich udział procentowy wśród wszystkich zabójstw rósł i w 2006 r. wyniósł już 31,99%.

W odniesieniu do zabójstw o motywie nieporozumień rodzinnych w 2006 r. wszczęto ogółem 261 postępowań przygotowawczych, zakończono 277 postępowań, stwierdzając w nich 261 przestępstw, z których wszystkie wykryto.

Najczęstsze podstawy wszczęcia postępowań o zabójstwa rodzinne stwierdzone:

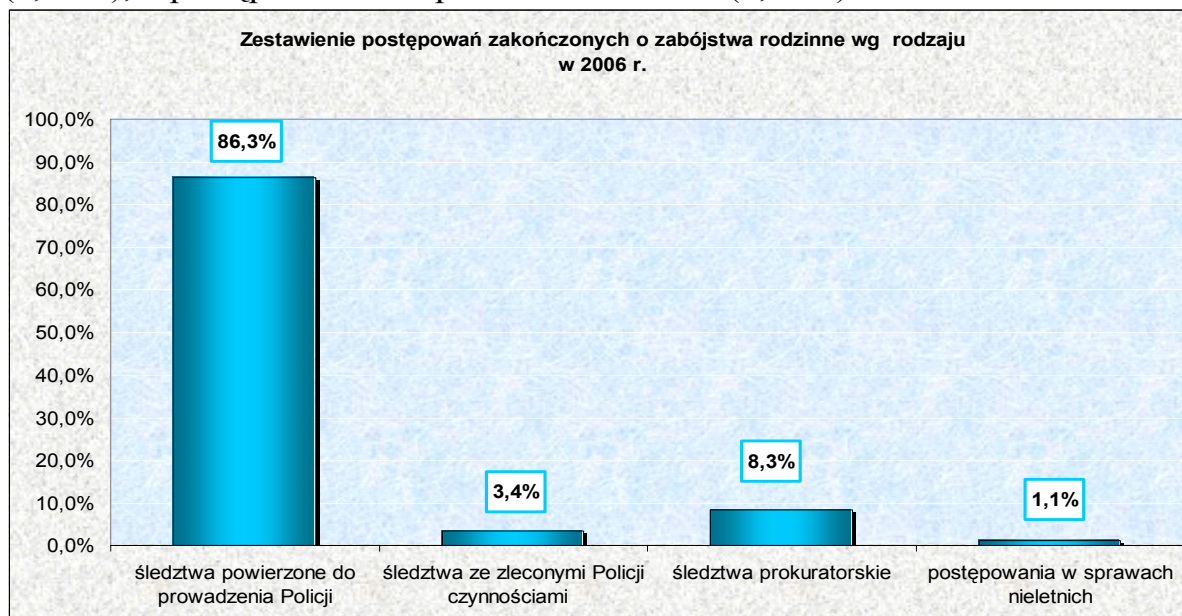
- 160 zawiadomień *innej* osoby (61,30%),
- 54 zawiadomienia osoby pokrzywdzonej (20,69%),
- 23 zawiadomienia instytucji (8,81%),
- 18 razy - ujęcie na gorącym uczynku lub w bezpośrednim pościgu (6,89%).

Spośród wszystkich postępowań zakończonych o zabójstwa rodzinne:

- ◆ skierowano 242 wnioski o akt oskarżenia,
- ◆ 13 postępowań umorzono wobec niepoczytalności sprawcy,
- ◆ 10 postępowań umorzono z powodu braku znamion przestępstwa,
- ◆ 7 postępowań umorzono z przyczyn wyłączających ściganie,
- ◆ 3 sprawy skierowano do sądu rodzinnego,
- ◆ 3 postępowania zawieszono.

Postępowania zakończone o zabójstwa rodzinne prowadziły jednostki: 201 postępowań (72,56%) toczyło się w Komendach Powiatowych Policji (równorzędnych KMP/KRP), 38 postępowań prowadziły Komisariaty Policji (13,72%), 34 postępowania - jednostki Prokuratury (12,27%), 3 postępowania - w Komendach Wojewódzkich Policji, 1 sprawę prowadził Posterunek Policji.

Było to: 239 śledztw powierzonych do prowadzenia Policji (86,28%), 11 śledztw ze zleconymi Policji czynnościami (3,97%), 23 śledztwa prokuratorskie (8,30%), 3 postępowania w sprawach nieletnich (1,08%).

Czas trwania zakończonych postępowań przygotowawczych najczęściej wynosił:

43% spraw trwało do 6 miesięcy; 33,6% spraw trwało od 7 do 12 miesięcy; 15,9% spraw trwało do 3 miesięcy.

Rozmiary zjawiska przemocy w rodzinie diagnozowane są również przy pomocy wprowadzonej w 1998r. Procedury Niebieskie Karty. Szczegółowe dane na temat Niebieskich Kart stosowanych przez Policję i jednostki organizacyjne pomocy społecznej zostały opisane w dalszej części materiału.

Działanie: *badanie istniejącej infrastruktury instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie.*

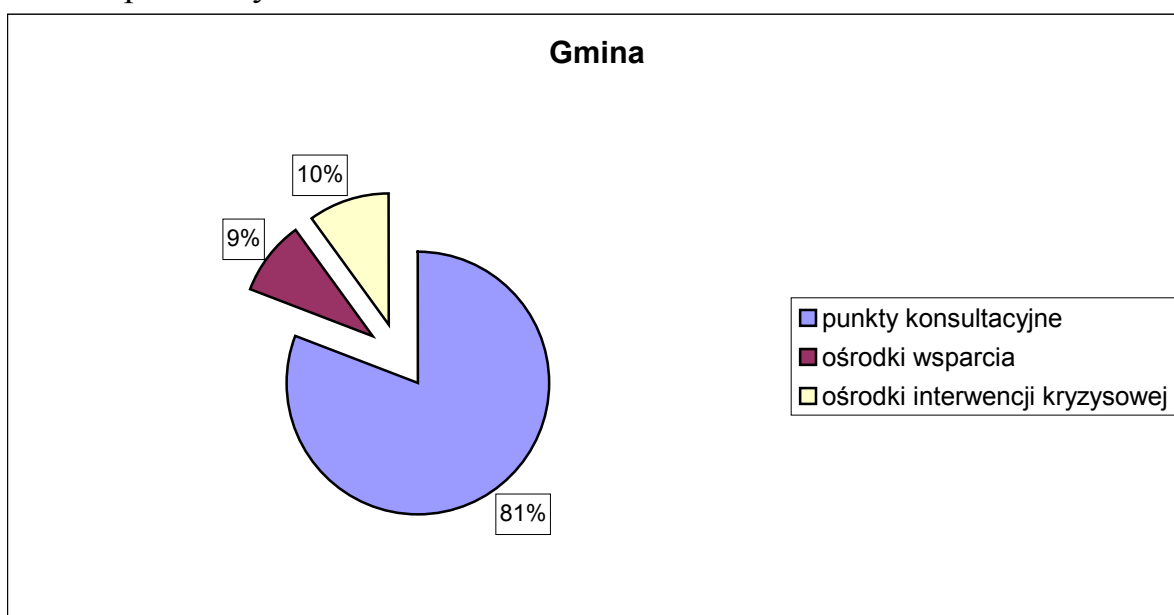
Poniżej opisano instytucje funkcjonujące w obszarze pomocy społecznej – nie są to jedyne jednostki, które zajmują się udzielaniem pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. W kolejnych latach sprawozdawczość zostanie rozszerzona o instytucje właściwe dla innych resortów.

Badanie infrastruktury instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie odbywa się raz w roku, za pośrednictwem wojewodów, w oparciu o druk sprawozdania, który jest załącznikiem nr 4 do Krajowego Programu.

W całej Polsce w ramach instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie funkcjonuje 1 444 instytucji prowadzonych przez gminy oraz 329 instytucji prowadzonych przez powiaty.

GMINY

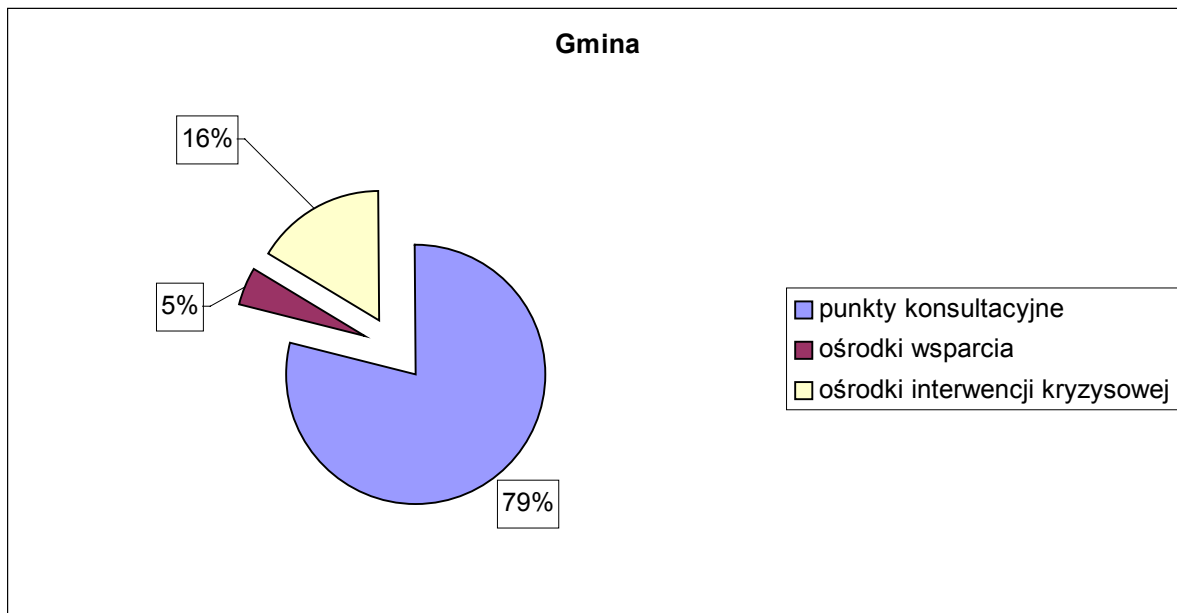
Tabela Nr 1 – struktura instytucji prowadzonych w gminach pomagających ofiarom przemocy w rodzinie

Wśród instytucji prowadzonych przez gminy zdecydowaną większość stanowią punkty konsultacyjne (81%), a następnie są to ośrodki wsparcia (10%) oraz ośrodki interwencji kryzysowej – Tabela Nr 1.

Z pomocy wszystkich instytucji prowadzonych przez gminy skorzystało prawie 85 000 osób – najwięcej z pomocy punktów konsultacyjnych – 79% (prawie 67 000). Z pomocy ośrodków interwencji kryzysowej skorzystało prawie 14 000 osób (16%) a z ośrodków wsparcia 4 039 (5% wszystkich osób) – Tabela Nr 2.

Tabela Nr 2 – struktura osób korzystających z poszczególnych instytucji prowadzonych przez gminy

Średnio z instytucji prowadzonych przez gminę skorzystało w ubiegłym roku 59 osób. Najwięcej osób skorzystało z ośrodków interwencji kryzysowej (97 osób na 1 ośrodek) a najmniej z ośrodków wsparcia (31 osób na 1 ośrodek).

Wszystkie instytucje prowadzone przez gminę udzieliły pomocy w prawie 95 000 sprawach.

Spośród działań jakie podjęto wobec tych osób można wymienić:

- 55 124 sprawy w ramach interwencji kryzysowej (co stanowi 59% ogółu osób którym udzielono pomocy)
- 3 030 sprawy w ramach pomocy całodobowej (3%)
- 36 012 spraw miało inną formę pomocy (38%)

Wśród osób, którym udzielono pomocy 13% stanowiła pomoc skierowana do dzieci. Dodatkowo gminy wypełniły 14 846 Niebieskich Kart z czego 29% zostało przekazanych instytucjom.

Wszystkie ośrodki prowadzone przez gminę dokonały 21 561 działań interwencyjnych w tym:

- co 5 działanie (20% wszystkich) polegało na izolowaniu sprawców od ofiar z czego tylko ok. 7% dotyczyło eksmisji sprawców z lokali
- co 12 działanie (8%) stanowiły interwencje polegające na wykonywaniu przez sprawców prac społecznie użytecznych.

Punkty Konsultacyjne

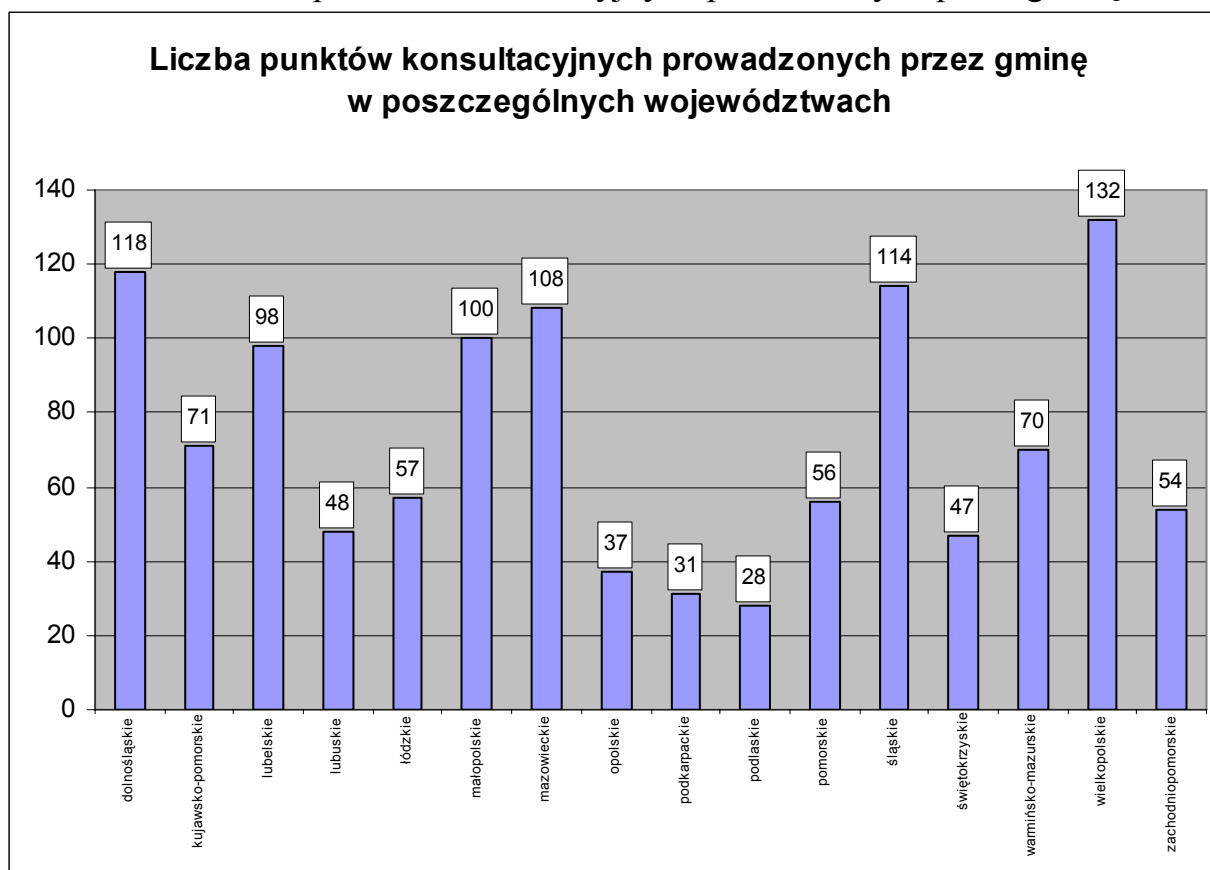
Największa liczba punktów konsultacyjnych prowadzonych przez gminy działa w województwach:

- wielkopolskim – 132 (11% wszystkich)
- dolnośląskim – 118 (10%)
- śląskim – 114 (10%)

Najmniejsza liczba zaś działa w następujących województwach:

- podlaskim – 28 (2%)
- podkarpackim – 31 (2%)
- opolskim – 37 (2%)

Tabela Nr 3 – liczba punktów konsultacyjnych prowadzonych przez gminę

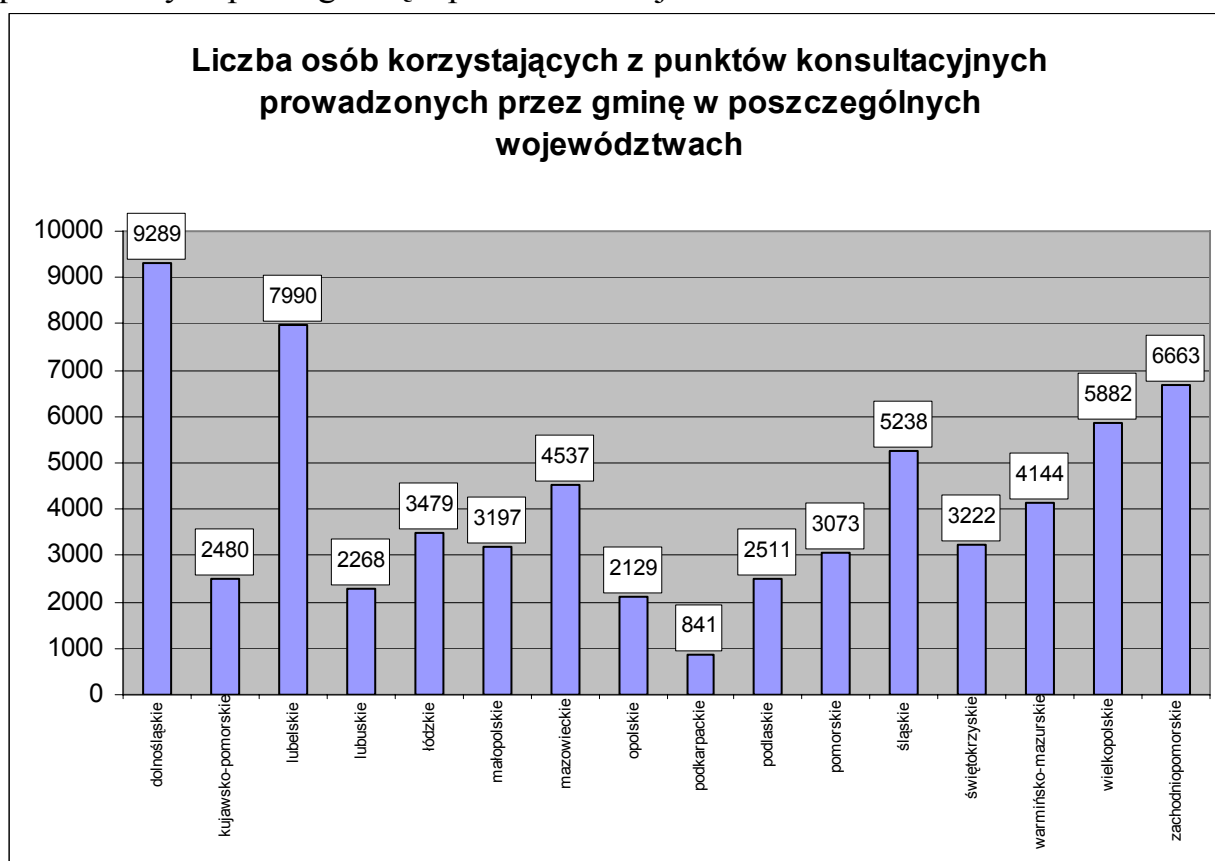
Najwięcej osób, które skorzystały z pomocy punktów konsultacyjnych prowadzonych przez gminy było w następujących województwach:

- wielkopolskim – 9 289 (14% wszystkich)
- lubelskim – 7 990 (12%)
- zachodniopomorskim – 6 663 (10%)

Najmniej osób skorzystało zaś z punktów konsultacyjnych w następujących województwach:

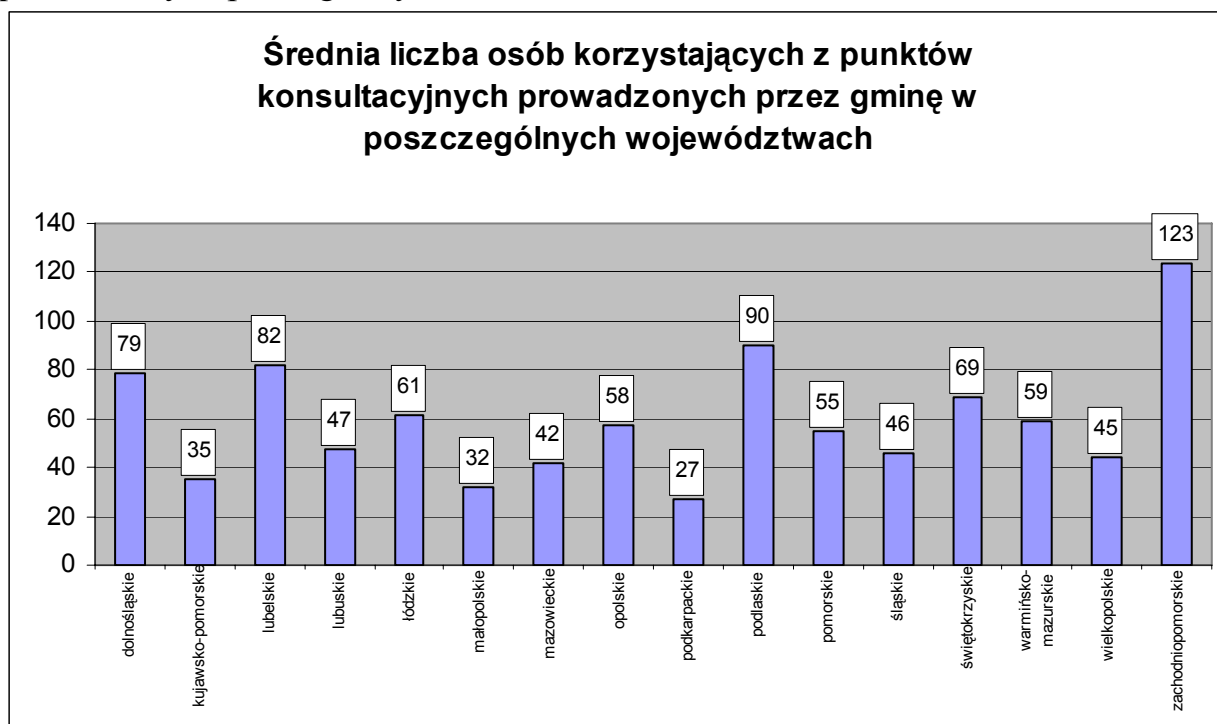
- podkarpackim – 841 (1%)
- opolskim – 2 129 (3%)
- lubuskim – 2 268 (3%)

Tabela Nr 4 – liczba osób korzystających z punktów konsultacyjnych prowadzonych przez gminę – podział na województwa

Z każdego punktu konsultacyjnego prowadzonego przez gminy skorzystało średnio 57 osób – najwyższą średnią odnotowano w województwie zachodniopomorskim (123 osoby na 1 punkt) a najniższą w województwie podkarpackim (27 osób na jeden punkt).

Tabela Nr 5 – średnia liczba osób korzystających z punktów konsultacyjnych prowadzonych przez gminy

Ośrodki wsparcia

Najwięcej ośrodków wsparcia prowadzonych przez gminy działa w województwach:

- wielkopolskim – 25 (19% wszystkich)
- śląskim – 19 (14%)
- małopolskim – 17 (13%)

Najmniej zaś działa w następujących województwach:

- podkarpackim – 0
- podlaskim – 1 (1%)
- świętokrzyskim – 2 (1%)

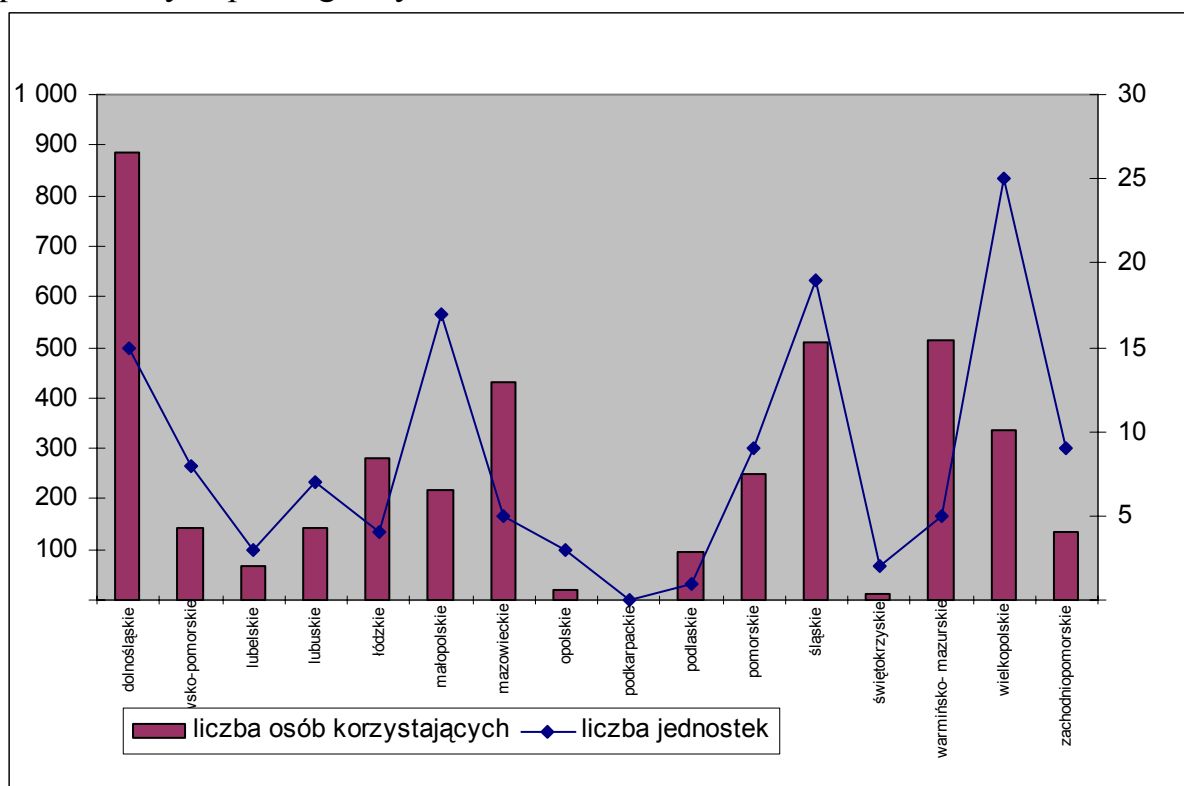
Najwięcej osób skorzystało z ośrodków prowadzonych przez gminy w następujących województwach:

- dolnośląskim – 885 (22% wszystkich)
- warmińsko-mazurskim – 515 (13%)
- śląskim – 511 (13%)

Statystycznie z jednego ośrodka prowadzonego przez gminy skorzystało w całej Polsce 31 osób – najwięcej w województwie warmińsko-mazurskim (103 osoby na 1 ośrodek) a najmniej w opolskim i świętokrzyskim (po 3 osoby na 1 ośrodek)

Tabela Nr 6 – liczba ośrodków wsparcia oraz osób z nich korzystających – prowadzonych przez gminy

Ośrodki interwencji kryzysowej

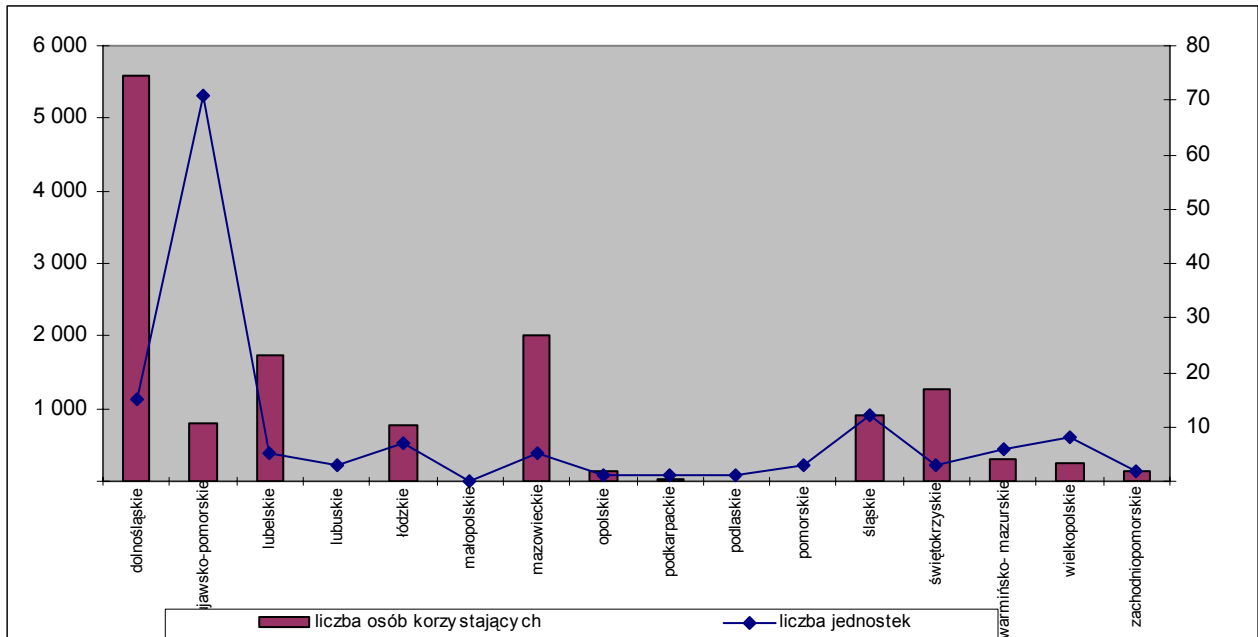
Ponad 13 909 osób skorzystało z 143 ośrodków interwencji kryzysowej jakie były w całej Polsce prowadzone przez gminy. Oznacza to, że z 1 ośrodka skorzystało średnio 97 osób. Najwięcej osób skorzystało z ośrodków prowadzonych przez gminy w następujących województwach:

- dolnośląskim – 5 589 (40% wszystkich korzystających)
- mazowieckim – 2 020 (15%)
- lubelskim – 1 740 (13%)

Najmniej osób skorzystało zaś z ośrodków prowadzonych w województwie:

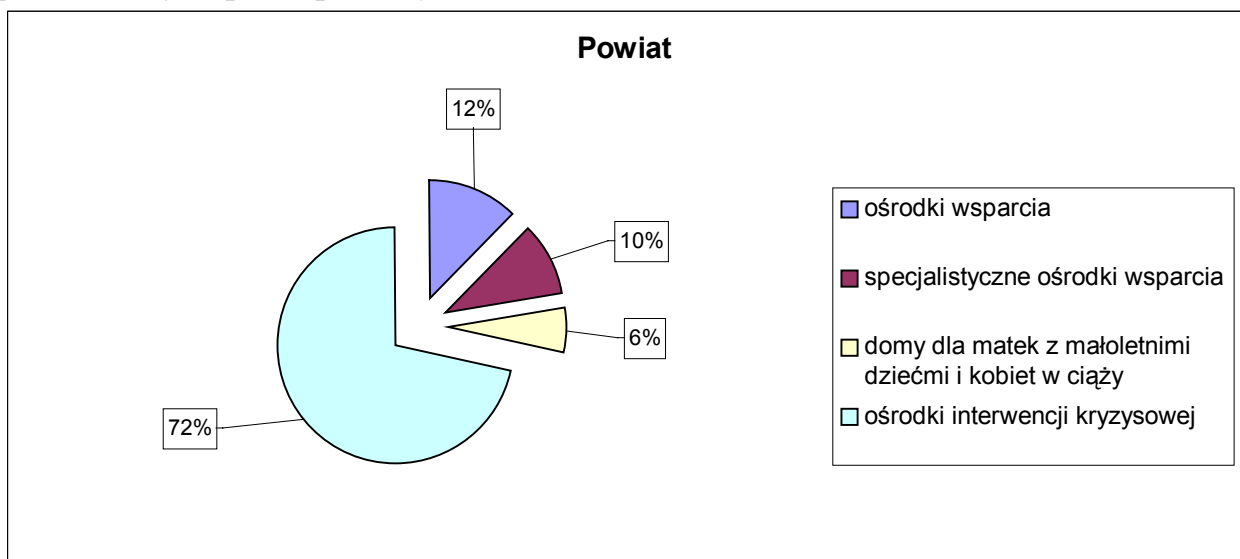
- pomorskim – 1
- lubuskim – 13
- podkarpackim – 21

Tabela Nr 7 – liczba ośrodków interwencji kryzysowej oraz osób z nich korzystających – prowadzone przez gminy

POWIATY

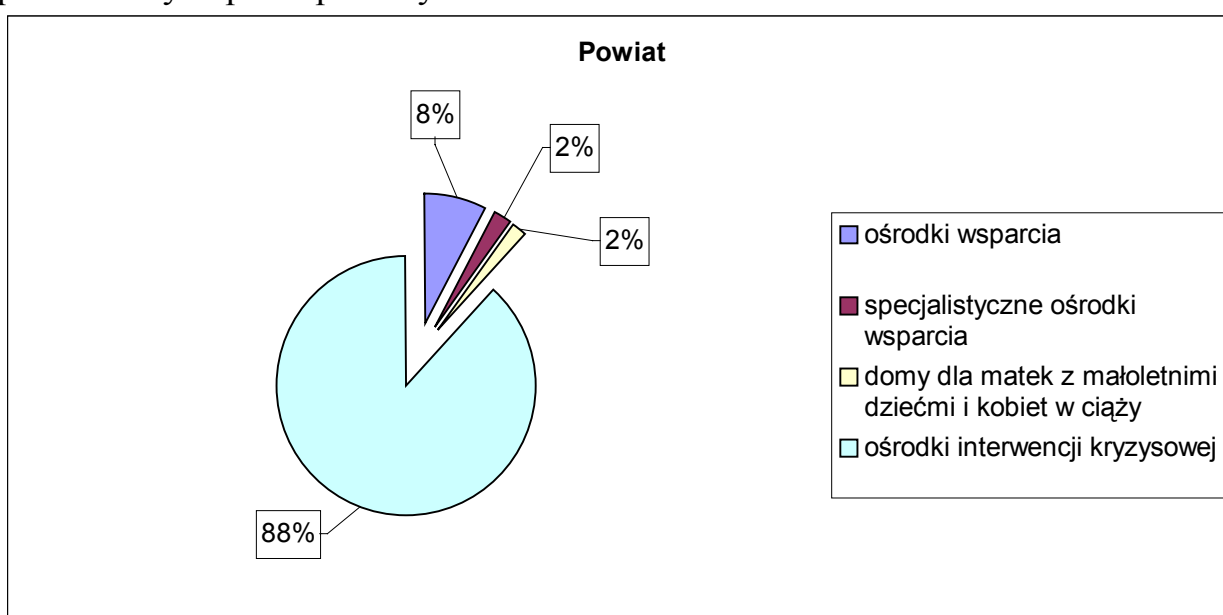
Tabela Nr 8 – struktura instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie – prowadzonych przez powiaty

Wśród instytucji prowadzonych przez powiaty zdecydowaną większość stanowią ośrodki interwencji kryzysowej (72%) a następnie ośrodki wsparcia (12%) oraz specjalistyczne ośrodki wsparcia (10%).

Ze wszystkich instytucji prowadzonych przez powiaty skorzystało prawie 40 000 osób – najwięcej z ośrodków interwencji kryzysowej – prawie 35 000 tj. 88% wszystkich korzystających z pomocy. Z ośrodków wsparcia skorzystało zaś 3 029 osób (8% wszystkich).

Tabela Nr 9 – struktura osób korzystających z poszczególnych instytucji prowadzonych przez powiaty

Średnio z instytucji prowadzonych przez powiat skorzystało w ubiegłym roku 120 osób. Najwięcej osób skorzystało z ośrodków interwencji kryzysowej (148 osób na 1 ośrodek) a najmniej ze specjalistycznych ośrodków wsparcia (28 osób na 1 ośrodek).

Wszystkie instytucje udzieliły pomocy w prawie 76 000 sprawach.

Spośród działań jakie podjęto wobec osób, które skorzystały z instytucji prowadzonych przez powiaty były to:

- 48 566 sprawy w ramach interwencji kryzysowej (co stanowi 64% ogółu osób którym udzielono pomocy)
- 3 852 sprawy w ramach pomocy całodobowej (5%)
- 22 997 spraw miało inną formę pomocy (30%)

Wśród osób, którym udzielono pomocy 18% stanowiła pomoc skierowana do dzieci. Dodatkowo powiaty wypełniły 3 743 Niebieskie Karty z czego 49% zostało przekazanych instytucjom. Łącznie gminy i powiaty założyły prawie 19 000 Niebieskich Kart z czego 33% (tj. co trzecia) trafiła do instytucji.

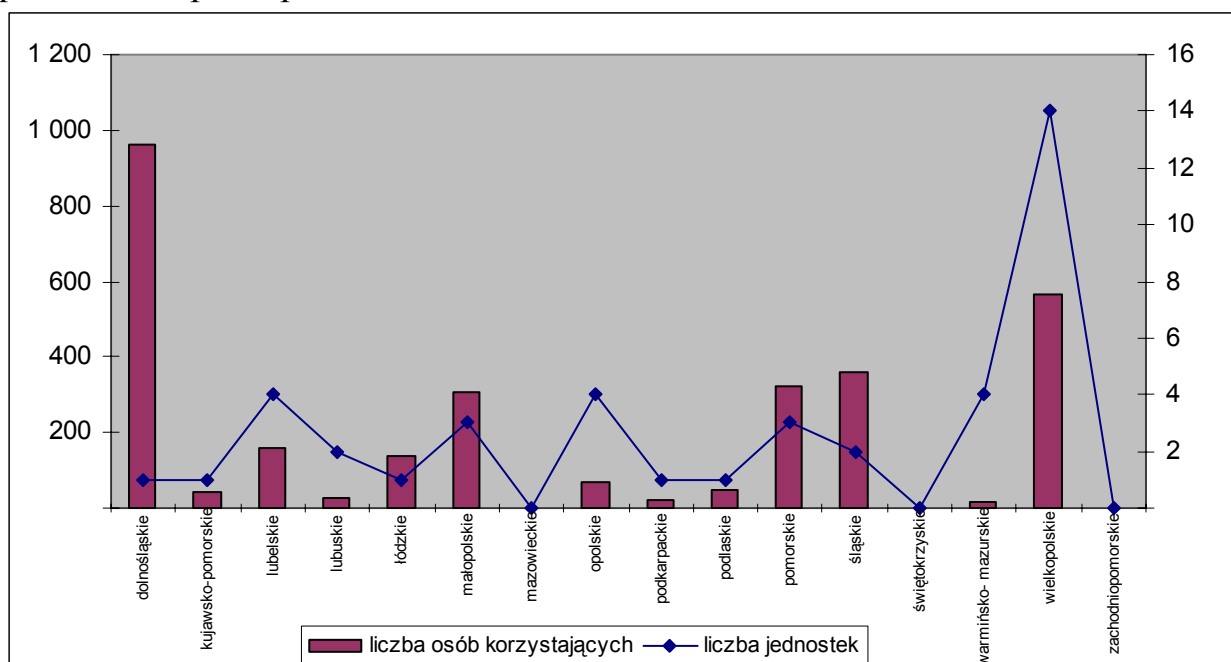
Wszystkie ośrodki prowadzone przez powiat dokonały 6 418 działań interwencyjnych w tym:

- 33% działań miało formę programów korekcyjno – edukacyjnych
- 19% działań polegało na izolowaniu sprawców od ofiar przemocy

Ośrodki wsparcia

Liczba ośrodków wsparcia prowadzonych przez powiat wyniosła 41 a liczba osób z nich korzystających to 3 029 co oznacza, że z jednego ośrodka skorzystało 74 osoby.

Tabela Nr 10 – liczba ośrodków wsparcia oraz osób z nich korzystających – prowadzone przez powiat

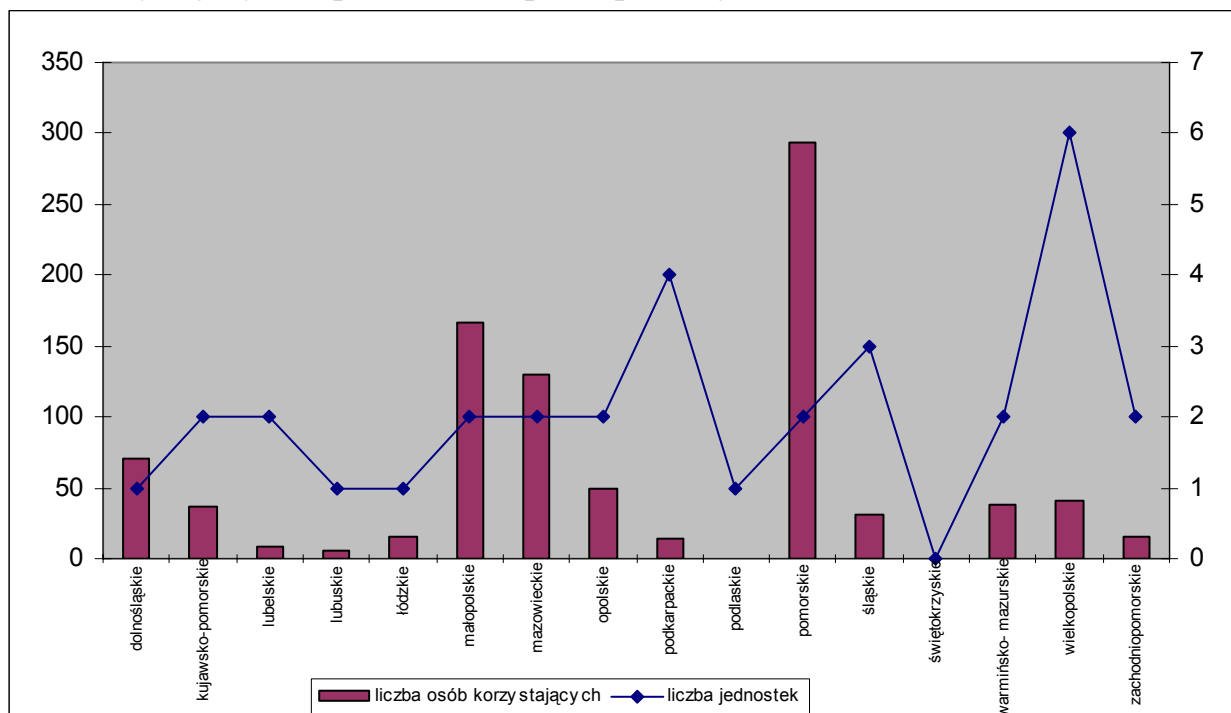
Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

W całej Polsce w 2006 roku działało 33 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie prowadzone przez powiaty z których skorzystało 916 osób co daje średnią 28 osób na 1 ośrodek.

Najwięcej osób skorzystało z jednostek prowadzonych przez powiaty w następujących województwach:

- pomorskim - 293 (32% łącznej liczby osób)
- małopolskim - 167 (18%)
- mazowieckim - 130 (14%)

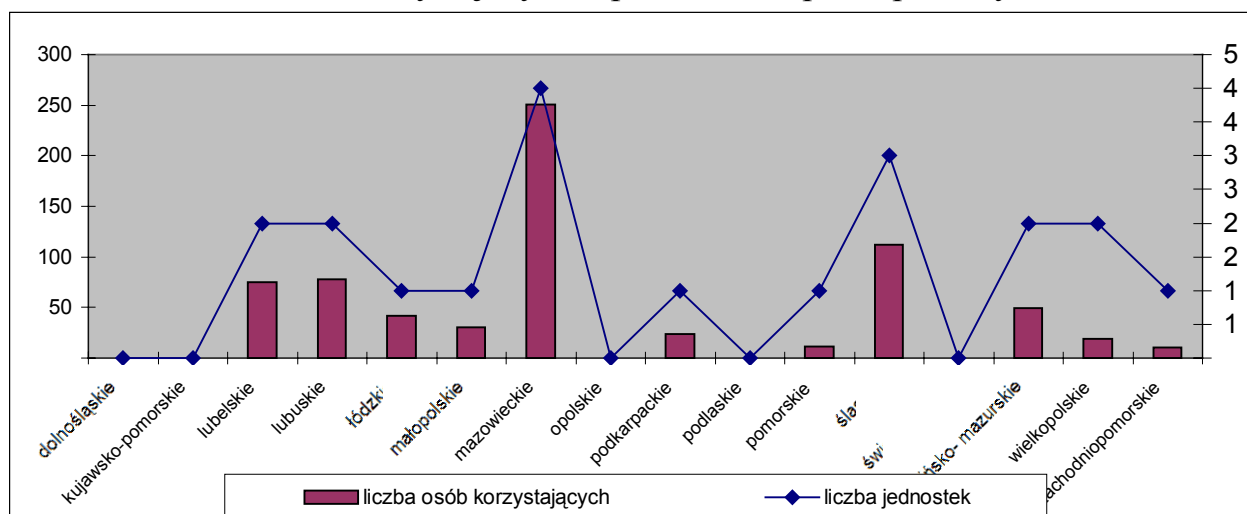
Tabela Nr 11 - liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia oraz liczba osób z nich korzystających – prowadzone przez powiaty

Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

20 domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży prowadzonych przez powiat dysponowało 605 miejscami i skorzystało z nich 701 osób co oznacza, że z każdego domu skorzystało średnio ok. 35 osób. Najwięcej w województwie mazowieckim – 251 osób (tj. 36% wszystkich korzystających z domów dla matek) oraz śląskim – 112 osób (16%).

Tabela Nr 12 - liczba domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz liczba osób z nich korzystających – prowadzone przez powiaty

Ośrodki interwencji kryzysowej

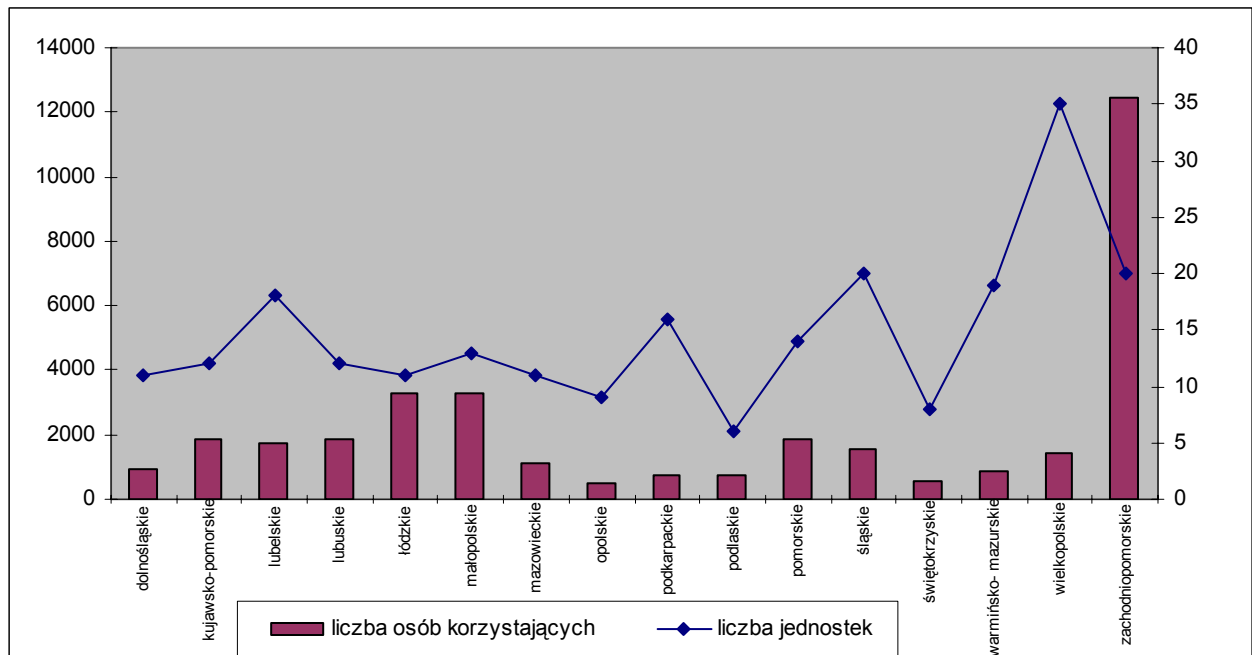
Prawie 35 000 osób skorzystało z 235 ośrodków interwencji kryzysowej jakie były w całej Polsce prowadzone przez powiaty. Oznacza to, że z 1 ośrodka skorzystało średnio 148 osób. Najwięcej osób skorzystało z ośrodków prowadzonych w następujących województwach:

- zachodniopomorskim – 12 422 (36% wszystkich korzystających)
- łódzkim – 3 274 (9%)
- małopolskim – 3 253 (9%)

Najmniej osób skorzystało zaś z ośrodków prowadzonych w województwie:

- opolskim – 519
- świętokrzyskim – 534
- podlaskim – 74

Tabela Nr 13 - liczba ośrodków interwencji kryzysowej oraz liczba osób z nich korzystających – prowadzone przez powiaty

Działanie: Zbadanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą, w tym zbadanie istniejących przeszkód w zakresie pomagania ofiarom przemocy.

Zbadanie skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, w tym zbadanie istniejących przeszkód w zakresie pomagania ofiarom przemocy będzie możliwe po dokonaniu monitoringu i ewaluacji Programu w przyszłych latach jego realizacji.

Działanie: Badanie potrzeb szkoleniowych dla pracowników „pierwszego kontaktu”.

Ze względu na krótki okres realizacji Krajowego Programu w 2006 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej nie miało możliwości przeprowadzenia ogólnopolskich badań na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie oraz potrzeb szkoleniowych pracowników „pierwszego kontaktu”.

Badania te będą przeprowadzane w roku 2007 r. na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przez Ośrodek Badania Opinii Publicznej Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie przy ul. Wspólnej 56, któremu to zadanie zostało zlecone.

2. Realizacja Strategii informacyjnych

Realizacja strategii informacyjnych odbywa się poprzez podniesienie poziomu wrażliwości społecznej na zjawisko przemocy w rodzinie dzięki przeprowadzeniu kampanii społecznych.

Działanie: *Przeprowadzenie kampanii społecznych*

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2006 r. nie zleciło przeprowadzenia ogólnopolskiej kampanii społecznej ze względu na fakt, iż Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wszedł w życie dopiero 25 września 2006 r. a procedury przetargowe wymagają gruntownego i rozłożonego w czasie przygotowania.

Natomiast w miesiącu maju w 2007 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ogłosiło przetarg na zawieszenie 288 billboardów w 16 miastach wojewódzkich w okresie od 01.07.2007 r. do 31.07.2007 r. Obecnie trwają prace komisji nad wyborem najlepszej oferty i wyłonieniem wykonawcy.

W ramach ogólnopolskiej kampanii społecznej planuje się również zorganizowanie dwóch konferencji prasowych (na rozpoczęcie i zakończenie kampanii) oraz zorganizowanie konferencji dla Wojewódzkich Koordynatorów Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie z udziałem przedstawicieli Marszałków Województw.

Ponadto, zgodnie z harmonogramem działań Krajowego Programu, samorządy powiatowe zobligowane są do przeprowadzenia lokalnych kampanii społecznych.

Działanie: *Ograniczenie przemocy pokazywanej w mediach - zachęcanie mediów do rezygnacji z programów dla dzieci, w których zawarta jest przemoc*

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w obszarze spraw dotyczących ograniczenia przemocy pokazywanej w mediach współpracuje z Krajową Radą Radiofonii i Telewizji i na bieżąco monitoruje i reaguje na ewentualne uwagi.

Założenia Programu są wykonywane przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji poprzez realizację ustawowego obowiązku określonego w art. 18 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 23 czerwca 2005 r. w sprawie kwalifikowania audycji lub innych przekazów mogących mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich oraz audycji lub innych przekazów przeznaczonych dla danej kategorii wiekowej małoletnich, stosowania wzorów symboli graficznych i formuł zapowiedzi (Dz. U. Nr 130, poz. 1089).

Powyższe rozporządzenie ma służyć m.in. ograniczaniu przemocy obecnej w mediach. Na mocy ustawy o radiofonii i telewizji nadawca ma obowiązek dokonywania oceny wszystkich audycji lub innych przekazów kwalifikowanych do emisji z punktu widzenia ich potencjalnego wpływu na małoletnich widzów. Nadawanie audycji lub innych przekazów w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc jest całkowicie zabronione. Audycje lub inne przekazy zawierające sceny lub treści mogące mieć negatywny wpływ na rozwój małoletniego, w tym również sceny przemocy, mogą być nadawane wyłącznie w godzinach od 23.00 do 6.00. Ponadto wszystkie audycje lub inne przekazy muszą być kwalifikowane z punktu widzenia ich potencjalnego wpływu na małoletnich w danej kategorii wiekowej i zaopatrzone w odpowiadający danej grupie wiekowej symbol graficzny. Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji wprowadziło 4 kategorie wiekowe i odpowiadające im oznaczenia informacyjne w formie znaków graficznych widocznych na ekranie w czasie całej emisji. Oznaczenia określają dolną granicę wieku, dla której dany przekaz jest odpowiedni.

Głównymi kierunkami działań podjętych w 2006 r. przez KRRiT w zakresie ochrony małoletnich były: wypracowanie diagnozy sytuacji i przyjęcie stanowiska precyzującego zasady aktualnej polityki KRRiT wobec nadawców naruszających przepisy chroniące małoletnich; intensyfikacja monitoringu programów; systematyczne reagowanie na naruszenie przepisów prawa przez nadawców.

W celu uzyskania zaktualizowanej diagnozy stanu przestrzegania przez nadawców przepisów mających na celu ochronę dzieci i młodzieży, KRRiT przeprowadziła w marcu 2006 r. monitoring tygodniowych całodobowych programów 4 największych polskich nadawców telewizyjnych rozpowszechniających programy drogą naziemną: TVP 1, TVP 2, POLSAT i TVN. Wnioski i uwagi wynikające z tych monitoringów stały się dla KRRiT podstawą do oceny aktualnej sytuacji i do wytyczenia linii postępowania wobec nadawców telewizyjnych. Syntetycznym wyrazem tej oceny i obranej metody działania stało się **stanowisko KRRiT z dnia 12 września 2006 r.**, w którym KRRiT zakwestionowała przede wszystkim przypadki niewłaściwego dokonywania przez nadawców merytorycznej kwalifikacji audycji do odpowiednich kategorii wiekowych. W stanowisku tym KRRiT stwierdziła *stosowanie praktyki zaniżania kategorii wiekowych, pozwalające przesuwać na godziny wcześniejsze emisje audycji, które prawidłowo zakwalifikowane powinny być nadawane, bądź to po godzinie 20.00 (z kwalifikacją "od lat 16"), bądź to po godz. 23.00 (z kwalifikacją „od lat 18”). Nasuwa to podejrzenie o świadomą manipulację systemem klasyfikacyjnym dokonywaną kosztem zdrowia psychicznego i moralnego małoletnich widzów. Przypadki takie podważają wiarygodność wprowadzonego przez ustawodawcę systemu ochrony małoletnich i ostrzegania widzów oraz ograniczają jego praktyczną przydatność dla*

rodziców i wychowawców. Zaniepokojenie KRRiT budzi zwłaszcza błędne i zagrażające dzieciom kwalifikowanie przez nadawców do kategorii „od lat 12” wielu audycji - w tym rozmaitych sensacyjnych paradokumentów - zawierających jednostronny obraz świata pełnego kłamstw, przemocy, występków i zbrodni, których odbiór wymaga większej dojrzałości psychicznej i intelektualnej, niż dysponują przeciętnie dzieci w tym wieku i które poprzez to stanowią istotne zagrożenie dla zdrowia psychicznego i moralnego małoletnich widzów.

Oświadczenie zwraca też uwagę na szkodliwość innych spotykanych często praktyk, jak: nadawanie serialom jednolitej kwalifikacji wiekowej bez analizy zawartości poszczególnych odcinków, czy manipulacje znakowaniem tzw. „zwiastunów” (zapowiedzi) audycji.

Po wskazaniu najczęściej spotykanych naruszeń powodujących zagrożenie dla małoletnich odbiorców KRRiT stwierdziła w zajęтым stanowisku, że: 1) *nie będzie tolerować przypadków naruszania przez nadawców obowiązujących przepisów chroniących dzieci i młodzież;* 2) *zamierza we wszystkich stwierdzonych przypadkach naruszenia prawa stosować zdecydowanie i konsekwentnie, w sposób szerszy, niż miało to miejsce dotychczas, sankcje przewidziane ustawą o radiofonii i telewizji (art. 53. ust. 1).* Stanowisko to znalazło swój wyraz w bieżących działaniach KRRiT, o których niżej.

Oprócz monitoringu tygodniowych programów KRRiT prowadziła również monitoringi wybranych rodzajów audycji z kilku programów. Wybór audycji następował tu na podstawie obserwacji programów, analizy ramówek poszczególnych stacji, doniesień prasowych i nadsyłanych skarg widzów. W okresie od września do końca grudnia 2006 roku KRRiT przeprowadziła dwa takie monitoringi: we wrześniu-październiku (interwencyjne magazyny reporterów, seriale fabularne i seriale fabularno-dokumentalne) i w listopadzie (audycje dla dzieci i młodzieży). Wśród analizowanych gatunków audycji szczególnie krytycznie KRRiT oceniła tzw. seriale fabularno-dokumentalne i interwencyjne magazyny reporterów. Na przełomie września i października 2006 r. przeanalizowano łącznie 52 audycje tego rodzaju, w tym 19 wydań interwencyjnych magazynów reporterów, 22 odcinki seriali fabularnych i 11 odcinki seriali fabularno-dokumentalnych. Prawidłowość klasyfikacji dokonanej przez nadawców zakwestionowano w 6 przypadkach, co stanowiło 11,5% badanego materiału. Najwięcej przypadków naruszenia przepisów stwierdzono w kwalifikacji „seriali fabularno-dokumentalnych” (3 przypadki). Najczęściej dochodziło do naruszenia przepisów chroniących małoletnich w programie TVN (4 emisje), rzadziej w programie POLSATU (2 emisje). W monitoringu tym nie stwierdzono naruszeń w programach TVP 1 i TVP 2.

Wbrew rozpowszechnionej opinii, z monitoringów przeprowadzonych przez KRRiT wynika, że to nie sensacyjne filmy fabularne (przeważnie nadawane w późnych godzinach wieczornych) stanowią najczęstsze zagrożenie dla małoletnich widzów, ale powtarzane wielokrotnie w ciągu doby audycje typu

„serial fabularno-dokumentalny” oraz magazyny reporterów. Audycje te próbują stworzyć wrażenie, że pokazują prawdę o tym, jakie jest nasze życie. Obraz świata, jaki ukazują, jest pełen kłamstwa, przemocy i występków, a nawet zbrodni. Prezentowany 12-latkom wielokrotnie w ciągu doby, najczęściej bez dostatecznej przeciwwagi pozytywnej, zagraża zdrowiu psychicznemu i moralnemu małoletnich widzów.

Interesujących obserwacji dostarczył przeprowadzony przez KRRiT w listopadzie 2006 r. monitoring tematyczny audycji adresowanych przez nadawców dla dzieci i młodzieży. Badane audycje pochodziły z 2 programów nadawców publicznych (TVP 1, TVP 2) oraz 3 programów nadawców koncesjonowanych, którzy nadają audycje dla dzieci i młodzieży (POLSAT, TV 4, Canal +). W programie TVN audycje przeznaczonych dla dzieci w badanym okresie nie nadawano. Najwięcej troski o małoletnich widzów w wieku do lat 12 wykazał w monitorowanym okresie program TVP 1 emitując wiele audycji dla tej grupy wiekowej niosących ważne treści edukacyjne i wychowawcze. Podstawowy wniosek krytyczny płynący z tego monitoringu to stwierdzenie występującego we wszystkich badanych programach ubóstwa audycji przeznaczonych dla starszych dzieci (12-16 lat) i całkowitego braku audycji przeznaczonych dla dorastającej młodzieży (16-18 lat). Jest to sygnał bardzo niepokojący. Oznacza to, że właśnie w wieku, który następcza najwięcej problemów i trudności wychowawczych, telewizja pozostawia młodego widza z jego specyficznymi problemami samemu sobie. Dzieje się tak również w telewizji publicznej, która ograniczając się do wartościowej oferty programowej dla małych dzieci, wobec dzieci starszych i młodzieży nie wypełnia swej społecznej misji. Przewodnicząca KRRiT zwróciła się w tej sprawie do Prezesa Zarządu TVP zwracając uwagę na potrzebę pilnego wypełnienia tej luki programowej.

KRRiT w ramach kontroli przestrzegania przez nadawców przepisów dotyczących ochrony dzieci i młodzieży przeprowadziła także monitoringi dwóch programów satelitarnych: 4fun.tv i Superstacja. KRRiT oceniła je zdecydowanie negatywnie. Monitoring wykazał, że obaj nadawcy z reguły zaniżają kategorię kwalifikacyjną do poszczególnych grup wiekowych i naruszają zasadę czasu chronionego.

KRRiT dużą wagę przywiązuje do egzekwowania od nadawców przestrzegania przepisów mających na celu ochronę dzieci i młodzieży. Przyjęty został i wdrożony trójstopniowy tryb postępowania: ostrzeżenie, wezwanie do zaniechania i nałożenie kary pieniężnej. Wybór jednej z tych trzech dróg postępowania zależy od skali wykroczenia oraz od tego, czy był to odosobniony przypadek, czy też wielokrotne naruszenie przepisów przez tego samego nadawcę.

W przypadkach wykroczeń niewielkich lub też zdarzających się po raz pierwszy, stosowana była forma listu ostrzegawczego Przewodniczącej KRRiT

skierowanego do nadawcy. List taki wskazywał na niewłaściwość zastosowanej kwalifikacji lub naruszenie zasady czasu chronionego (co najczęściej łączy się z zaniżoną kwalifikacją audycji do odpowiedniej kategorii wiekowej). KRRiT zakłada tu, jako zasadę, domniemanie dobrej woli nadawcy, który mógł popełnić błąd klasyfikacyjny nieświadomie, ale jako wynik pomyłki w ocenie audycji. By pomyłkom takim zapobiec na przyszłość list ostrzegawczy zawierał zawsze pełną motywację stanowiska KRRiT oraz wskazanie drogi, jaka powinna być podjęta w takich przypadkach (np. nadanie wyższej kwalifikacji, czy przeniesienie emisji na godziny późniejsze). Taka forma dialogu z nadawcami stanowi swego rodzaju praktyczną wykładnię stanowiska KRRiT (z 12 września 2006 r.) i realną pomoc niesioną nadawcom w podejmowaniu prawidłowych decyzji kwalifikacyjnych. Trzeba też podkreślić, że w wielu przypadkach ta forma działania okazała się wystarczająca i skuteczna.

W przypadkach stwierdzonych wykroczeń poważniejszych i powtarzających się wielokrotnie Przewodnicząca KRRiT na podstawie art. 10 ust. 3 ustawy o radiofonii i telewizji wzywała nadawcę do zaniechania działań w zakresie tworzenia i rozpowszechniania programów naruszających przepisy art. 18 ustawy i rozporządzenia wykonawczego KRRiT z 23 czerwca 2005 r. W ostatnim czasie, w konsekwencji poważnych naruszeń obowiązujących przepisów chroniących małoletnich, takie wezwania do zaniechania zostały wystosowane do nadawców trzech koncesjonowanych programów telewizyjnych (TVN, Superstacji i 4fun.tv). W każdym z tych przypadków zostały szczegółowo omówione stwierdzone naruszenia przepisów, zaproponowana droga naprawy sytuacji oraz sformułowane ostrzeżenie o nieuchronnym zastosowaniu sankcji przewidzianych prawem w przypadku niezastosowania się nadawcy do tego wezwania. KRRiT zamierza ponownie dokonać monitoringu tych programów w 2007 roku celem oceny sposobu zastosowania się do przekazanych zaleceń.

W przypadkach szczególnie drastycznych i powtarzających się naruszeń przepisów chroniących małoletnich KRRiT zastosowała wobec nadawcy sankcję karną przewidzianą w art. 53 ust. 1 ustawy o radiofonii i telewizji w postaci kary pieniężnej. Taki przypadek stanowiło nadanie przez Telewizję POLSAT w dniu 24 lutego 2006 r. o godz. 21.30, a więc w czasie ustawowo chronionym, audycji *Nieustraszeni*. W uzasadnieniu decyzji o nałożeniu kary (500 000 zł) Przewodnicząca KRRiT wskazała, że treść audycji oraz opisy poszczególnych drastycznych scen mogą szczególnie silnie oddziaływać na małoletnich, co może mieć negatywny wpływ na ich prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój. Wysokość nałożonej kary uwzględniała wysoki stopień szkodliwości społecznej wynikającej z treści audycji *Nieustraszeni*, jak i z faktu wyemitowania go w czasie ustawowo chronionym. Decyzja ta brała również pod uwagę fakt, że w przeszłości nadawca był już wzywany przez Przewodniczącą KRRiT na podstawie art. 10 ust. 3 ustawy o radiofonii i telewizji do zaniechania rozpowszechniania tego cyklu audycji oraz ukarany za

emisję innych odcinków tego cyklu, którym to decyzjom się nie podporządkował.

POLSAT S.A. odwołał się od decyzji Przewodniczącej KRRiT do sądu kwestionując zasadność kary. Przy opieszałości postępowań sądowych nakładane na nadawców przez KRRiT kary pieniężne mogą być egzekwowane praktycznie dopiero po kilku latach. Zaciera to sens kary, redukuje jej skuteczność i pozbawia walorów prewencji ogólnej. W przypadku mediów elektronicznych, w których każdy dzień przynosi nowe fakty, jest to w istocie kara nie dająca skutków praktycznych. Stanowi to poważny problem na drodze do zdyscyplinowania nadawców naruszających przepisy o ochronie małoletnich, którego rozwiązanie nie leży jednak w kompetencjach KRRiT.

Prowadzone przez KRRiT monitoringi nie mogą dać całkowitej gwarancji uchwycenia każdego pojedynczego naruszenia przepisów chroniących nieletnich widzów. W istniejących warunkach finansowych i kadrowych Biura KRRiT pełna obserwacja pod tym kątem całego rosnącego rynku medialnego nie jest możliwa. Pomimo istnienia tych ograniczeń w 2006 roku, w stosunku do lat ubiegłych, KRRiT istotnie poszerzyła zakres i liczbę wykonanych monitoringów mających za cel kontrolę wykonywania przepisów chroniących dzieci i młodzież przed szkodliwymi treściami i obrazami w audycjach.

Działanie: *Wprowadzenie do szkolnych programów kształcenia ogólnej treści uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy w rodzinie oraz propagujących zachowania sprzyjające pozytywnym postawom w rodzinie.*

W obszarze spraw związanych z wprowadzeniem do programów kształcenia ogólnej treści uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy w rodzinie oraz propagujących zachowania sprzyjające pozytywnym postawom w rodzinie. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – Departament Szkolnictwa Artystycznego współpracuje z Ministerstwem Edukacji Narodowej w części obejmującej szkolne programy ogólnokształcące w szkołach artystycznych.

Należy podkreślić, że zadania zaplanowane do realizacji dla MEN w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zostały znacząco rozszerzone i wzmocnione w związku z wdrożeniem do realizacji koordynowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej **Rządowego programu poprawy stanu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach „Zero tolerancji dla przemocy w szkole”**.

Jednym z zadań programu „Zero tolerancji dla przemocy w szkole” jest poprawa jakości działalności wychowawczej i zapobiegawczej szkół. W ramach tego zadania nauczyciele i wychowawcy zostaną m.in. przygotowani do lepszej realizacji zadań dotyczących przeciwdziałania wszelkim formom przemocy wobec dzieci, wynikających z przepisów prawa cywilnego i karnego. Inne

zadania programu zmierzają do zapewnienia dzieciom i młodzieży pełnej ochrony przed przejawami przemocy w szkole i w środowisku pozaszkolnym.

Rządowy program poprawy stanu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach „Zero tolerancji dla przemocy w szkole”, obejmujący znacznie rozszerzone spektrum działań dotyczących poprawy stanu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 6 marca br.

W zakresie programu znajduje się wiele działań o charakterze informacyjnym i edukacyjnym, w tym także zadania planowane w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zostały one jednak znacząco uzupełnione. Przykładowo, odnośnie pkt. 3 działań informacyjnych program przewiduje nie tylko uzupełnienie treści programowych kształcenia ogólnego o informacje dotyczące zagrożeń wynikających z przemocy w rodzinie zachowaniach sprzyjających pozytywnym postawom w rodzinie, adresowane do uczniów. Program przewiduje także realizację pakietu działań adresowanych do rodziców i nauczycieli. Został już przygotowany ogólnokrajowy program pn. „*Szkoła dla rodziców i wychowawców*”, który będzie realizowany od września br. Programem tym zostanie bezpośrednio objętych 2400 uczestników w skali kraju. Ponadto zostanie utworzona platforma e-learningowa podejmującą m.in. problemy przemocy w rodzinie. W 2007 r. zostanie rozpoczęty cykl szkoleń mediatorów, którzy będą współpracować ze szkolnymi koordynatorami ds. bezpieczeństwa, także w zakresie rozwiązywania konfliktów w rodzinie.

Wprowadzenie do szkolnych programów kształcenia ogólnego treści uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy w rodzinie oraz propagujących zachowania sprzyjające pozytywnym postawom w rodzinie, ujęte w pkt 3 strategii informacyjnych, będzie realizowane także w ramach prac nad nowelizacją podstawy programowej kształcenia ogólnego, w szczególności będą dotyczyły treści przedmiotu Wychowanie do życia w rodzinie oraz przedmiotu Wychowanie do życia w społeczeństwie. Zgodnie z harmonogramem będzie to zadanie stałe, realizowane przez cały czas trwania Programu. Treści programowe związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie będą zmieniać się w miarę zmieniających się potrzeb, sytuacji społecznej, warunków życia rodzin.

3. Realizacja strategii edukacyjnych

Działanie: *Wprowadzenie do programów kształcenia zawodowego osób zajmujących się przemocą w rodzinie treści dotyczących przyczyn i skutków przemocy, rozpoznawania i diagnozowania przypadków przemocy w rodzinie oraz współpracy w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.*

Osoby, które zawodowo zajmują się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie są edukowane w tym zakresie w trakcie toku kształcenia zawodowego.

Jedną z grup zawodowych, które pracują z osobami będącymi ofiarami lub sprawcami przemocy w rodzinie są pracownicy socjalni. Praca ta wymaga posiadania odpowiedniej wiedzy merytorycznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, która będzie pomocna w rozpoznawaniu i diagnozowaniu przypadków przemocy w rodzinie, udzielaniu kompetentnej pomocy osobom potrzebującym oraz ułatwiającej pracownikowi socjalnemu współpracę z innymi instytucjami gminnymi w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W tym celu pracownicy socjalni mogą, między innymi, uczestniczyć w szkoleniach specjalizacyjnych i zdobywać stopnie specjalizacji w zawodzie.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. nr 64 poz. 593 z późn. zm.) przewiduje dwa stopnie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny.

I stopień specjalizacji w zawodzie ma na celu uzupełnienie wiedzy i doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych.

Pracownicy socjalni chcący uzyskać I stopień specjalizacji w zawodzie muszą odbyć szkolenie w tym zakresie i zdać egzamin przed jedną z Regionalnych Komisji Egzaminacyjnych, działających przy urzędach marszałków.

Natomiast II stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny ma na celu pogłębienie wiedzy i doskonalenie umiejętności z wybranymi grupami osób korzystających z pomocy społecznej (z dziećmi, z osobami starszymi, z osobami bezrobotnymi, z osobami z zaburzeniami psychicznymi, z osobami upośledzonymi umysłowo, z osobami będącymi ofiarami przemocy, z osobami niepełnosprawnymi fizycznie, z osobami uzależnionymi, w szczególności od alkoholu i narkotyków, z osobami bezdomnymi, wychodzącymi z bezdomności oraz rodzinami tych osób, z cudzoziemcami, ze szczególnym uwzględnieniem uchodźców).

Osoby ubiegające się o uzyskanie II stopienia specjalizacji zawodowej zobligowane są między innymi, do odbycia szkolenia w tym zakresie i zdania egzaminu przed Centralną Komisją Egzaminacyjną działającą przy ministrze właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego.

Programy szkolenia z zakresu II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny na kierunku praca socjalna z osobami będącymi ofiarami przemocy zawierają między innymi następujące bloki tematyczne:

- Przemoc – definicje i terminologia,
- Społeczne i kulturowe uwarunkowania przemocy,
- Prawo wobec ofiary przemocy,
- Prawnokarne środki ochrony przed przemocą,
- Problemy postępowania karnego,
- Cywilnoprawne środki chroniące przed przemocą,
- Prawo rodzinne wobec przemocy,
- Rodzina a czynniki patogenne wywołujące przemoc,
- Przemoc wobec dzieci,
- Zespół dziecka maltretowanego,
- Strategie samoobrony przed przemocą stosowane przez kobiety – ofiary przemocy,
- Przemoc wobec ludzi starszych,
- Pomoc ofiarom przemocy,
- Pomoc terapeutyczna nieletnim agresorom i ofiarom agresji,
- Problematyka leczenia sprawców przemocy w rodzinie,
- Metody pracy socjalnej z ofiarami przemocy w rodzinie,
- Pracownik socjalny wobec ofiar przemocy w rodzinie,
- Psychoterapia ofiar przemocy w rodzinie,
- Programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży zagrożonej przemocą,
- Międzyinstytucjonalny system współpracy i wsparcia społecznego dla ofiar przemocy,
- Instytucje i służby społeczne współdziałające w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizacja zajęć modułowych ma umożliwić uczestnikom specjalizacji:

- poznanie genezy, mechanizmów, objawów i skutków przemocy w rodzinie,
- rozumienie sygnałów wysyłanych przez osoby dotknięte przemocą,
- poznanie mechanizmów psychologicznych towarzyszących zjawisku przemocy,
- nabycie umiejętności diagnozowania przemocy w rodzinie,
- doskonalenie umiejętności interpersonalnych potrzebnych do podjęcia profesjonalnej pracy z osobą lub rodziną z problemem przemocy,
- nabycie umiejętności motywowania osoby lub rodziny do podjęcia koniecznych zmian,
- poznanie zadań pracownika socjalnego w pracy z ofiarami

- przemocy,
- nabycie umiejętności kompleksowego i interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie.

Ponadto, wprowadzenie w Policji procedury wobec przemocy w rodzinie, której zasady zostały uregulowane w Zarządzeniu Komendanta Głównego Policji, spowodowało konieczność wprowadzenia problematyki przemocy w programach szkolenia na wszystkich poziomach (podstawowego, specjalistycznego i wyższego zawodowego) oraz doskonalenia zawodowego. Zagadnienia te są realizowane w szkołach policyjnych, a także (w postaci doskonalenia zawodowego) w jednostkach Policji szczebla KWP/KMP/KPP.

Niezwykle cenną inicjatywą jest wspólna działalność szkoleniowa Fundacji „Dzieci Niczyje” zajmującej się dziećmi krzywdzonymi i Centrum Szkolenia Policji w Legionowie. Dzięki tej współpracy specjaliści z wielu jednostek terenowych Policji mieli możliwość uzyskania w pełni profesjonalnego przygotowania do pracy z dziećmi – ofiarami przestępstw. Fundacja na kursach specjalistycznych przeszkoliła, z zakresu problematyki przemocy w rodzinie i dziecka krzywdzonego od 2001 r. kilkuset funkcjonariuszy.

Celem właściwej realizacji założeń procedury i egzekwowania skuteczności działań w każdej komendzie wojewódzkiej/Stołecznej Policji jest powołany wojewódzki koordynator procedury „Niebieskie Karty”. Do zadań tego funkcjonariusza należy nadzorowanie i koordynowanie pracy wszystkich policjantów zajmujących się przemocą domową w skali całego województwa oraz działań szkoleniowych w tym zakresie. Koordynatorzy ci bardzo często uczestniczą w szkoleniach, warsztatach, konferencjach i sympozjach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Następnie przeprowadzają kaskadowo szkolenia z tego zakresu dla funkcjonariuszy ze swojego rejonu. Z posiadanych informacji wynika, że we wszystkich województwach koordynatorzy procedury przeprowadzają każdego roku różnorodne szkolenia dla policjantów. Wielokrotnie osobami szkolącymi są też psychologowie, terapeuci, przedstawiciele instytucji państwowych i organizacji pozarządowych zajmujących się pomocą rodzinie oraz ofiarom przemocy domowej.

We wszystkich komendach wojewódzkich/Stołecznej Policji w 2006 r. funkcjonariusze uczestniczyli lub byli organizatorami szkoleń, zajęć warsztatowych, seminariów, konferencji, których celem było doskonalenie zawodowe oraz nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu postępowania z ofiarą przemocy (zwłaszcza małoletnią) oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ponadto, w zakresie kształcenia zawodowego Ministerstwo Zdrowia przy współudziale Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

realizuje różne działania skierowane do osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Na uwagę zasługuje prowadzenie w 2006 r. Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Zadaniem Studium jest szkolenie mające na celu zwiększenie liczby osób profesjonalnie przygotowanych do udzielania skutecznej pomocy rodzinom, w których dochodzi do przemocy, wzbogacenie wiedzy i pogłębienie świadomości w zakresie zjawisk związanych z problemami przemocy w rodzinie u osób realizujących lokalne programy, rozwijanie praktycznych umiejętności niezbędnych do przeprowadzenia interwencji i pomagania ofiarom oraz animowanie i wspomaganie lokalnych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Szkolenie ma charakter interdyscyplinarny i przeznaczone jest dla osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie: pracowników socjalnych, przedstawicieli służby zdrowia, oświaty, sądownictwa, policji oraz instytucji państwowych i organizacji pozarządowych. Pełny kurs obejmuje łącznie 120 godz. dydaktycznych. Od początku działalności Studium (1996 rok) liczy ponad 1.800 absolwentów. W 2006 roku szkolenie ukończyło 95 osób.

W ramach Rządowego programu poprawy stanu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach „Zero tolerancji dla przemocy w szkole” przygotowywana jest realizacja szerokiego zakresu działań o charakterze edukacyjnym.

Szkoła, jako znaczące środowisko wychowawcze, dysponuje możliwościami wzmocnienia i wspierania funkcji wychowawczej rodziny oraz uzupełniania oddziaływań rodziny o skuteczne, profesjonalne formy oddziaływań wychowawczych i profilaktycznych, wpływających na całokształt funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży. Podstawą działań szkoły w tym zakresie jest ukształtowanie pozytywnego społecznie klimatu szkoły, wzmocniającego czynniki chroniące i ograniczającego lub eliminującego czynniki ryzyka, który obejmuje m.in.:

- tworzenie i rozwijanie środowiska szkoły jako wspólnoty społecznej,
- budowanie otwartej komunikacji interpersonalnej,
- kształtowanie umiejętności radzenia sobie z problemami, rozwiązywania konfliktów bez przemocy przez uczniów oraz rodziców i nauczycieli,
- wspieranie kształtowania harmonijnej osobowości, systemu norm i wartości oraz poczucia własnej wartości ucznia.

Działania te stanowią szansę na zredukowanie wielu czynników wyzwalających negatywne zachowania uczniów zarówno w środowisku szkolnym, jak i pozaszkolnym.

Działanie: *opracowanie programów edukacyjnych i wspierających dotyczących zapobiegania przemocy wobec dzieci i osób dorosłych np. partnera, osoby starszej, osoby niepełnosprawnej*

W ramach tego działania, odpowiedzialne ze realizację Krajowego Programu resorty oraz Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podejmują wiele inicjatyw mających na celu bardziej skuteczne zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie, organizując konferencje, spotkania, narady dla przedstawicieli różnych instytucji, którzy bezpośrednio pomagają ofiarom przemocy w rodzinie.

Wśród nich warto wymienić:

W dniach 28–29 września 2006 roku w Warszawie przeprowadzono **naradę koordynatorów procedury Niebieskie Karty**. Jest to cykliczna, interdyscyplinarna konferencja, w której biorą udział przedstawiciele Komend Wojewódzkich Policji (wydziały prewencji), Urzędów Wojewódzkich (Wydziały Polityki Społecznej), Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej oraz pełnomocnicy zarządów województw ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W naradzie wzięły udział 52 osoby. Tematem wiodącym była realizacja zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Uczestnicy mieli możliwość wysłuchać wykładów takich jak: „Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – zadania dla samorządów i resortów”, „Zespoły interdyscyplinarne – jak budować system przeciwdziałania przemocy w rodzinie?”, „Prawne aspekty ochrony rodzin przed przemocą w świetle ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”, „Wypalenie zawodowe – jak rozpoznać objawy i jak zapobiegać?”, „Interwencja kryzysowa w praktyce działania służb” oraz „Syndrom stresu pourazowego w pracy policjanta i pracownika socjalnego”. Podczas konferencji zostały również zaprezentowane modele pracy ze sprawcami przemocy w rodzinie realizowane przez Wielkopolskie Stowarzyszenie Kuratorów Sądowych z Piły, Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” z Warszawy oraz Centrum Interwencji Kryzysowej z Gdańska. Uczestnicy wzięli również udział w seminarium warsztatowym poświęconym realizacji procedury Niebieskie Karty w województwach, podczas którego koncentrowano się na przebiegu realizacji procedury, barierach i propozycjach nowych rozwiązań służących usprawnieniu pracy w tym zakresie. Osoby biorące udział w konferencji otrzymały pakiety materiałów edukacyjnych na temat problemów alkoholowych w rodzinie oraz interwencji kryzysowych.

W dniach 12-13 października 2006 roku w Warszawie odbyło się **szkolenie dla sędziów wydziałów rodzinnych** pracujących w sądach rejonowych na terenie całej Polski. Uczestnicy szkolenia mogli wysłuchać wykładów przybliżających im sytuację rodziny z problemem alkoholowym i problemem przemocy ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dziecka wzrastającego w

trudnych warunkach rodzinnych. Uczestnicy szkolenia mieli także możliwość w trakcie zajęć warsztatowych przećwiczenia zasad rozmowy i kontaktu z dzieckiem krzywdzonym. Osoby biorące udział w szkoleniu otrzymały pakiety materiałów edukacyjnych, w którym znalazły się wydawnictwa PARPA i Fundacji Dzieci Niczyje.

W dniu 6 listopada 2006 roku PARPA podpisała z Fundacją „Mederi - pomóżmy dzieciom” porozumienie o współpracy przy organizacji **konferencji „Standardy postępowania w zespole dziecka krzywdzonego”** adresowanej do przedstawicieli ochrony zdrowia, mającej na celu podnoszenie kompetencji lekarzy i pielęgniarek w zakresie diagnozy i interwencji w przypadkach przemocy wobec dzieci. W konferencji, przeprowadzonej w dniu 2 grudnia 2006 roku, uczestniczyło ponad 200 osób. Uczestnicy konferencji mieli możliwość wysłuchania 10 wykładów i prezentacji przedstawiających polskie i zagraniczne dokonania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci. Podczas konferencji określono obszary w których należy dokonać zmian, tak aby skutecznie pomagać dzieciom krzywdzonym. Propozycje zmian dotyczyły m.in. zmian procedur Narodowego Funduszu Zdrowia dotyczących zespołu dziecka maltretowanego oraz stworzenie algorytmów postępowania w przypadku stwierdzenia przemocy wobec dziecka.

W dniach 4-6 grudnia 2006 roku odbyła się **XI konferencja przeciw przemocy w rodzinie** pod hasłem "Praca psychologiczna z ofiarami przemocy w rodzinie". W konferencji uczestniczyło prawie 240 osób - członkowie Ogólnopolskiego Porozumienia Osób i Organizacji Pomagających Ofiarom Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia", współpracownicy PARPA oraz zaproszeni goście. Wśród gości byli m.in. E. Sowińska - Rzecznik Praw Dziecka, poseł E. Więckowska z Sejmowej Komisji Zdrowia, M. L. Grabowski - Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia. Uczestnicy konferencji mieli możliwość wysłuchania wykładów nt. zjawiska przemocy w rodzinie oraz wziąć udział w dwóch blokach zajęć seminaryjno-warsztatowych (8 godz. dydaktycznych) służących podnoszeniu kompetencji w zakresie pracy z ofiarami przemocy w rodzinie. Wykłady podczas konferencji prowadzili dr M. Dragan - „Zapobieganie negatywnym konsekwencjom stresu traumatycznego”, dr E. Pragłowska - „Strategie pracy z ofiarami przemocy w rodzinie z perspektywy terapii-behawioralno-poznawczej”, M. Bartosiewicz - „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w świetle zapisów Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, dr A. Widera-Wysoczańska - „Psychoterapia kobiet, które doznały przemocy seksualnej w dzieciństwie”, dr Jacek Pyżalski - „Stres i wypalenie zawodowe pracowników profesji pomocowych” oraz prof. Barbara Tryjarska - „Kary doznawane w dzieciństwie a zachowania w konfliktach małżeńskich”. W drugim dniu konferencji – wieczorem - zaprezentowano film w reżyserii K. Krauze pt. „Plac Zbawiciela”,

który pokazuje mechanizmy przemocy psychicznej w rodzinie. Tradycyjnie już – podczas konferencji jej uczestnicy mieli możliwość zaprezentowania swojego warsztatu pracy podczas sesji prezentacji pt. „Co jest skuteczne w pracy z ofiarami i sprawcami przemocy?”.

Działania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają charakter wieloaspektowy i są realizowane w sposób ciągły od wielu lat.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji koordynuje **Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości wśród Dzieci i Młodzieży**, który został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 stycznia 2004 roku. Program ten jest skorelowany z Krajowym Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W ramach omawianego Programu, w sposób ciągły realizowane jest zadanie: **Powszechna Edukacja Społeczna**. Jej celem jest dostarczanie informacji na temat skutków zachowań ryzykownych, uwrażliwienie dorosłych na czynniki sprzyjające występowaniu zaburzeń oraz umożliwienie dokonywania racjonalnych wyborów.

W szczególności **Powszechna Edukacja Społeczna** przewiduje:

przygotowywanie zróżnicowanych programów informacyjnych i edukacyjnych kierowanych do ogółu społeczeństwa (*w tym: rodziców, nauczycieli, dzieci i młodzieży*) uwzględniających: wiedzę o rozwoju dziecka, potrzebach, utrudnieniach i zaburzeniach, sposobach rozwiązywania trudnych problemów rozwojowych i wychowawczych, upowszechnianie informacji na temat poradnictwa rodzinnego, prawnego, psychiatrycznego, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz instytucji i organizacji udzielających pomocy dziecku i rodzinie, organizację dostępnego na telefon i bezpośredniego szkolnego poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i życiowego dla dzieci i młodzieży.

Ponadto, elementem powszechnej edukacji społecznej jest strategia zmniejszania szkód, której celem jest pomoc osobom mającym trudności w identyfikowaniu i rozwiązywaniu swoich problemów oraz wspieranie ich w sytuacjach kryzysowych, a także wzmożenie kontroli przestrzegania norm zachowania.

W ramach tego działania przewidziane jest m.in.:

zwiększenie dostępności do poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego; punktów informacyjnych, telefonów zaufania, poradnictwa odwykowego, psychiatrycznego, mediacji i pomocy kryzysowej; kształtowanie sieci tych placówek w zależności od wskaźników demograficznych i zagrożeń środowiskowych, upowszechnienie zatrudnienia pedagoga szkolnego, upowszechnienie informacji o profilaktycznych funkcjach wymiaru sprawiedliwości oraz służb porządku publicznego.

Obecnie w MSWiA finalizowane są prace nad szczegółowym sprawozdaniem z realizacji Programu Zapobieganie Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości wśród Dzieci i Młodzieży w 2006 roku, które zostanie przedstawione do akceptacji Radzie Ministrów. Z dotychczasowej analizy materiałów nadesłanych przez podmioty realizujące Program wynika, że w dalszym ciągu wzrasta liczba podmiotów zaangażowanych w jego realizację i co warte podkreślenia zwiększa się liczba dzieci i młodzieży objętych jego działaniami.

W 2006 roku zintensyfikowano również działania skierowane do młodzieży z zagrożonych środowisk. I tak np.:

na terenie województwa świętokrzyskiego utworzone zostały Punkty Konsultacyjne „Równy Start” prowadzone przez Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”. Projekt skierowany do młodzieży, która sprawia trudności oraz zaniedbuje obowiązki szkolne, realizowany jest obecnie w 26 szkołach w Kielcach i gminach ościennych. Punkty prowadzone są przez profilaktyków posiadających doświadczenie w pracy z młodzieżą, na terenie województwa wielkopolskiego zwrócono szczególną uwagę na włączanie dzieci z grupy ryzyka w działalność społeczną, powierzanie im zadań organizacyjnych wymagających współpracy i współdziałania np. w ramach realizowanego nadzoru pedagogicznego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych położono nacisk na uwzględnienie w indywidualnych planach pracy z dziećmi działań, które mają włączać poszczególne dzieci w życie lokalnej społeczności. Sugerowano rozwijanie uzdolnień wychowanków oraz spowodowanie indywidualnego uczestnictwa dzieci w zajęciach organizowanych m.in. przez ZHP, kluby sportowe, domy kultury itp., tak aby każdy wychowanek po opuszczeniu placówki miał swoją własną grupę odniesienia i hobby, co ułatwi mu dostosowanie się do wymagań społecznych, dyrektorzy Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych z terenu województwa lubelskiego uczestniczyli w spotkaniach utworzonego Zespołu Samokształceniowego. W trakcie posiedzeń wymieniali doświadczenia m.in. w zakresie realizacji Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości wśród Dzieci i Młodzieży. W 2006 roku Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Lublinie udzielił pomocy psychologicznej 129 uczniom z gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych. Z działającego tam Hoteliku skorzystało 10 osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej, Ochotnicze Hufce Pracy, które aktywnie realizują Program od początku jego funkcjonowania, w 2006 roku podjęły różnorodne działania na rzecz młodzieży pochodzącej z grup ryzyka, w tym również spoza OHP. Utworzyły m.in. 5 nowych świetlic środowiskowych (obecnie w ramach struktur OHP jest ich 66), w których prowadzono m.in. zajęcia kompensacyjne i socjoterapeutyczne oraz indywidualne programy korekcyjne. Natomiast w ramach organizacji czasu wolnego młodzieży szkolnej organizowano zajęcia w zakresie kultury, rekreacji i sportu, mające na celu rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków. Ponadto we wszystkich 16 województwach OHP

realizowały zadania programowe, które miały na celu motywację i aktywizację młodzieży zagrożonej marginalizacją, niedostosowanej społecznie do uzupełniania oraz podwyższania wykształcenia, nabywania wiedzy i nowych umiejętności. Ogółem zorganizowano 554 tego typu przedsięwzięć.

W roku 2006 Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii na drodze otwartego konkursu ofert, w ramach realizacji zadania *Pomoc psychologiczna dla osób zagrożonych narkomanią, eksperymentujących z narkotykami i ich rodzin*, zleciło organizacjom pozarządowym realizację 93 programów, których adresatami były zagrożone narkomanią dzieci i młodzież, zaniedbane wychowawczo, pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych, w tym z problemem uzależnienia, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zrealizowała szkolenie dla wychowawców świetlic socjoterapeutycznych dotyczące pracy z dziećmi z Alkoholowym Zespołem Płodowym. Szkolenie składało się z dwóch sesji. Uczestniczyło w nim 29 osób. Ponadto w Łodzi PARPA - we współpracy ze Stowarzyszeniem Wspierania Rozwoju Dzieci i Młodzieży - prowadzi telefon „Pomarańczowej Linii – telefon dla rodziców oraz młodych ludzi pijących alkohol” (0 801 140 068). Ogólnopolska infolinia działa od poniedziałku do piątku w godz. 14.00–20.00. Celem tego projektu jest zwiększanie kompetencji rodziców w zakresie profilaktyki rodzinnej oraz edukacja młodzieży w zakresie zagrożeń i strat bieżących związanych z piciem alkoholu. Dzięki prowadzonej w Ośrodku bazie danych placówek oferujących specjalistyczną pomoc na terenie całego kraju, osoby telefonujące są kierowane w odpowiednie miejsce. Informacji i porad udzielają przeszkoleni psycholodzy. W Ośrodku prowadzone są również grupy wsparcia dla rodziców i młodzieży, realizowany jest też program interwencyjno-terapeutyczny dla młodzieży eksperymentującej z alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi.

W 2006 roku zwracano większą niż dotychczas uwagę na aktywizowanie dzieci i młodzieży oraz włączanie jej w podejmowane działania. Przykłady tego rodzaju przedsięwzięć to:

realizowany na terenie województwa łódzkiego program profilaktyczny dla młodzieży gimnazjalnej pn. „Młodzieżowe Ochotnicze Pogotowie Rówieśnicze”, z budżetu Ministerstwa Edukacji Narodowej sfinansowane zostało szkolenie liderów młodzieżowych w ramach programu: „Młodzi przeciw patologiom społecznym” realizowanego we współpracy z PEDAGOGIUM Wyższą Szkołą Pedagogiki Resocjalizacyjnej w Warszawie. Praca liderów młodzieżowych polega m.in. na udzielaniu wsparcia psychologicznego rówieśnikom, pomaganiu w rozwiązywaniu problemów (w tym także dydaktycznych) oraz organizowaniu różnorodnych zajęć np. sportowych czy kulturalnych. W zakładaniu Klubów oraz wspieraniu ich działalności oprócz PEDAGOGIUM uczestniczą pedagodzy szkolni, nauczyciele i rodzice, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych promowała postawy abstynenckie i trzeźwościowe wśród młodzieży m.in. dofinansowując

VII Ponadregionalną edycję powiatowej młodzieżowej Szkoły Liderów młodzieżowych Animatorów Programów profilaktycznych w Mikołowie.

Należy również podkreślić, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji nie tylko koordynuje wdrażanie Programu, ale również go realizuje i propaguje. Przedstawiciele MSWiA na konferencjach, naradach, seminariach propagują zadania zawarte w Programie oraz prezentują efekty, jakie udało się uzyskać w związku z jego realizacją.

W 2006 roku Program był m.in. tematem zorganizowanej w Centrum Szkolenia Policji narady szkoleniowej dla funkcjonariuszy Policji – specjalistów ds. nieletnich i patologii oraz koordynatorów procedury „Niebieskich Kart” z KWP/KSP. Poświęcono mu także jeden z paneli podczas konferencji pn. *X Forum Przyjaciół Dzieci Ulicy „Pokoleniowa transmisja przemocy i okrucieństwa”*, której organizatorami byli Krajowy Komitet Wychowania Resocjalizującego i Towarzystwo Przyjaciół Dzieci.

Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości wśród Dzieci i Młodzieży był też przedmiotem ogólnopolskiej konferencji w dniu 4 października 2006 roku, która została zorganizowana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Komendą Główną Policji pn. *„Przystępczość dzieci i młodzieży jak skutecznie, zapobiegać, reagować i przeciwdziałać”*.

W konferencji wzięło udział 200 osób. Byli to przedstawiciele administracji rządowej (resortu edukacji i nauki, sprawiedliwości, pracy i polityki społecznej, obrony narodowej, Policji, Rzecznika Praw Dziecka), państwowych jednostek organizacyjnych (Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ochotnicze Hufce Pracy), urzędów wojewódzkich (w tym m.in. kuratorzy oświaty), jednostek samorządu terytorialnego, Straży Miejskich i Gminnych, świata nauki, dyrektorzy szkół, placówek oświatowych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich, nauczyciele i pedagodzy szkolni oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych i kościelnych.

Efektom konferencji było przygotowanie i wydanie publikacji pokonferencyjnej (2000 egz.) oraz płyt CD (500 egz.), które zawierały m.in. materiały z konferencji oraz wybrane „dobre praktyki” z zakresu przeciwdziałania przystępczości dzieci i młodzieży. Płyty i publikacje zostały szeroko rozdystrybuowane, ponadto przekazano je do Komendy Głównej Policji celem ich wykorzystania jako materiału instruktażowego dla jednostek Policji niższego szczebla.

Zlecenie zadań publicznych z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym.

Doceniając ogromną rolę organizacji pozarządowych w działaniach zmierzających do zapobiegania przemocy w rodzinie i niwelowania jej negatywnych skutków oraz w związku z realizacją zapisów ustawy z dnia 24

kwietnia 2003 roku o działalności pożytku i publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji stale intensyfikuje współpracę w tym zakresie.

W jej ramach MSWiA m.in. opiniuje wnioski organizacji pozarządowych o patronat honorowy kierownictwa resortu MSWiA, udziela pomocy merytorycznej podmiotom pozarządowym, uczestniczy i współrealizuje konferencje i seminaria tematyczne, a także zleca zadania publiczne do realizacji podmiotom pozarządowym.

W 2006 roku Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji roku zlecił cztery zadania publiczne z obszaru bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym wśród dzieci i młodzieży do realizacji podmiotom pozarządowym na łączną kwotę dotacji w wysokości 74 340 zł.

Wśród nich zlecono zadanie pn. ochrona przed molestowaniem, wykorzystywaniem i przemocą.

Zadanie dotyczyło - prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych adresowanych do ogółu społeczeństwa, w tym do grup profesjonalnie zaangażowanych w pracę z dziećmi i pracowników samorządu terytorialnego, m.in. poprzez rozpowszechnienie ulotek, publikacji i wydawnictw dotyczących ochrony przed przemocą, prowadzenia szkoleń, treningów, warsztatów dotyczących problematyki ochrony przed przemocą, upowszechniania w społeczeństwie przekonania o konieczności reagowania na przemoc, w tym o ochronie świadków zgłaszających przemoc, aktywizacji wolontariatu w dziedzinie wsparcia i pomocy dla rodzin w kryzysie, działań w zakresie zapewnienia ofierze przemocy bezpłatnej pomocy psychologicznej, medycznej, socjalnej i prawnej.

W wyniku przeprowadzonej procedury konkursowej wyłoniono ofertę pn. „Mówimy NIE!” Stowarzyszenia „Wzajemna Pomoc” ze Skarżyska Kamiennej, które wnioskowało o przyznanie kwoty dotacji w wysokości: 11 108 zł.

Warto dodać, że aktualnie finalizowane są procedury konkursowe na zadania publiczne na rok 2007. Decyzją Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji zatwierdzającą wyniki prac komisji konkursowych, jedna dotacji (w wysokości 40 000 zł.) została przeznaczona na realizację zadania publicznego

pn. „Przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet, zwłaszcza zamieszkujących obszary wiejskie”. Konkurs wygrał projekt „Moje prawa – moją szansą” Stowarzyszenia Kobiet Bieszczadzkich NASZA SZANSA z siedzibą w Lesku.

MSWiA będzie wspomagało na poziomie krajowym wdrażanie Programu „Zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz ochrona ofiar i grup ryzyka - DAPHNE III na lata 2007 – 2013”.

W omawianym okresie sprawozdawczym (25.09-31.12.2006), MSWiA czynnie uczestniczyło w negocjacjach na forum Rady UE nad kształtem programu „Zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz

ochrona ofiar i grup ryzyka - DAPHNE III". Decyzja o programie Daphne III uwzględnia większość polskich postulatów zgłaszanych w trakcie negocjacji.

Program został przyjęty przez Radę Unii Europejskiej dnia 5 marca 2007 roku i Parlament Europejski w dniu 22 maja 2007 roku (wejdzie w życie po jego opublikowaniu w dzienniku Urzędowym UE) i jest kontynuacją działań Unii Europejskiej z zakresu walki z przemocą objętych w poprzednich latach programami Daphne oraz Daphne II. Projekt jest częścią programu „Prawa Podstawowe i Sprawiedliwość”.

Do najważniejszych celów Programu „Zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz ochrona ofiar i grup ryzyka – Daphne III” należą m.in.: walka z wszelkimi formami przemocy (fizycznej, seksualnej i psychicznej) wobec dzieci, młodzieży i kobiet (w tym m.in.: zapobieganie i zwalczanie wykorzystywania seksualnego, przemocy w rodzinie, przemocy w szkole) oraz zapewnienie wsparcia ofiarom przemocy i grupom ryzyka.

Program adresowany jest do wszystkich grup, które bezpośrednio lub pośrednio zajmują się zjawiskiem przemocy, a więc zarówno do ofiar przemocy i grup nią zagrożonych, jak i do pozostałych pośrednich grup takich jak m.in. kadra nauczycielska i edukacyjna, policja, straż graniczna, pracownicy socjalni, władze lokalne i krajowe, pracownicy wymiaru sprawiedliwości, organizacje pozarządowe, związki zawodowe i wspólnoty wyznaniowe itd.

Jednym z podstawowych elementów programu Daphne III jest wspieranie podmiotów realizujących cele programu w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz pomocy ofiarom m.in. poprzez udzielanie dotacji operacyjnych oraz dotacji na konkretne projekty ponadnarodowe leżące w interesie UE przedstawione przez podmioty z co najmniej dwóch państw członkowskich (m.in. przez organizacje pozarządowe, władze lokalne na właściwym poziomie, lokalne jednostki służb bezpieczeństwa i porządku publicznego, ośrodki naukowe i badawcze etc.). Planowany budżet programu Daphne III na lata 2007-2013 to 116,85 mln euro.

Program przewiduje też konkretne działania podejmowane przez Komisję Europejską np. studia i badania naukowe, badania opinii publicznej, opracowywanie wskaźników i wspólnych metodyk, zbieranie, opracowywanie i rozpowszechnianie danych i statystyk, organizację kampanii i imprez publicznych, tworzenie i prowadzenie witryn internetowych, przygotowywanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych, wsparcie dla sieci ekspertów krajowych.

Rola MSWiA ma charakter pomocniczy i ma ułatwiać korzystanie z programu Daphne III. Procedura ubiegania się o dofinansowanie w ramach programu jest prowadzona jedynie przez Komisję Europejską.

MSWiA wspomagając wdrażanie programu Daphne III będzie m.in.

- wspierało działania wzmacniające świadomość społeczną w kwestii przemocy, w tym upowszechniało inicjatywy podejmowane przez KE w ramach programu Daphne III;

- propagowało wiedzę na temat możliwości ubiegania się o wsparcie ze środków UE w ramach Daphne III (m.in. poprzez organizację szkoleń, konferencji, seminariów);

- promowało wyniki realizowanych w ramach Daphne III przedsięwzięć i projektów jako przykładów „dobrych praktyk” w przeciwdziałaniu przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet.

Problem uciążliwości, jakie niesie ze sobą dla społeczeństwa, przestępczość pospolita spowodował, iż w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji opracowano rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań pt. „**Razem bezpieczniej**”, który został przyjęty przez Radę Ministrów 18 grudnia 2006 roku.

Program łączy działania Policji, administracji rządowej i samorządowej oraz partnerów społecznych, zainteresowanych poprawą bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Jednym z podstawowych założeń programu jest przekonanie obywateli do nawiązania trwałego, stałego, naturalnego partnerstwa z Policją oraz innymi instytucjami ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Na podstawie aktualnej wiedzy o stanie i poczuciu bezpieczeństwa określone zostały obszary działania programu i kierunki aktywności zaangażowanych podmiotów. Jednym z priorytetowych obszarów działania jest: przemoc w rodzinie.

Program „Razem bezpieczniej” w ramach obszaru przemoc w rodzinie przewiduje m.in. takie działania jak:

- edukację osób ofiar przemocy w rodzinie w zakresie dostępnych procedur prawnych;

- zwiększenie skuteczności procedury „Niebieskich Kart” oraz zacieśnienie współpracy instytucji i organizacji społecznych świadczących pomoc prawną, psychologiczną i socjalną dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie;

- organizację szkoleń tematycznych dla osób pracujących na rzecz ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie;

- utworzenie spójnego systemu procedur wymiany informacji pomiędzy wszystkimi podmiotami zajmującymi się przemocą w rodzinie;

- zlecenie organizacjom pozarządowym zadań w zakresie szkoleń, poradnictwa i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;

- a w dalszej perspektywie - dokonanie stosownych zmian prawnych w celu zmiany ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w zakresie rozszerzenia przypadków odizolowania sprawców przemocy w rodzinie od ich ofiar.

Głównym koordynatorem działań realizowanych w ramach programu jest Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Na poziomie województwa zadania wynikające z programu koordynuje wojewoda przy pomocy zespołu, w skład którego wchodzi przedstawiciele przede wszystkim administracji samorządowej, Policji, Państwowej Straży Pożarnej czy Straży Granicznej. Zespół ten inicjuje i koordynuje działania

programu na swoim terenie, zbiera informacje o jego realizacji, a następnie przedkłada Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji sprawozdania i wnioski.

Założeniem programu jest, aby powiaty i gminy włączały się w realizację programu na zasadzie dobrowolności. W powiecie wiodącą rolę w realizacji programu powinien mieć starosta jako przewodniczący komisji bezpieczeństwa i porządku. Zakładamy, że w gminach zadania „Razem bezpieczniej” będzie inicjował i realizował wójt (burmistrz, prezydent miasta). Może go wspierać komisja rady gminy (miasta) oraz osoby i instytucje działające na rzecz bezpieczeństwa.

Zadania programu mogą realizować grupy robocze złożone z przedstawicieli podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo oraz specjalistów zaproszonych do współpracy. Prace grup roboczych, w zależności od szczebla realizacji zadań, powinny być zsynchronizowane z pracami wymienionych zespołów i komisji.

Partnerami administracji rządowej w realizacji programu powinny być organizacje społeczne, kościoły, związki wyznaniowe. O propagowanie wśród nich idei „Razem bezpieczniej” powinni zabiegać wojewodowie i starostowie.

Jednym z warunków skuteczności programu „Razem bezpieczniej” jest wymiana dobrych doświadczeń w dziedzinach, których dotyczy program. W tym celu w MSWiA powstał Bank Dobrych Praktyk, który połączył doświadczenia administracji rządowej, samorządowej oraz organizacji społecznych. Powstała też nowoczesna, interaktywna strona internetowa, w ramach której już wkrótce będzie działać m.in. forum dyskusyjne. Prowadzone są również konsultacje i konferencje na poziomie lokalnym i ogólnopolskim.

Kwestia najważniejsza to - finansowanie programu „Razem bezpieczniej”. Szereg przedsięwzięć realizowanych w ramach programu wpisuje się w zadania poszczególnych jednostek i może być realizowanych w ramach bieżącej działalności. Konieczna jest aktywizacja społeczności lokalnych, w tym celu stworzono mechanizm finansowy zachęcający do realizacji przedsięwzięć proponowanych w ramach programu. W budżecie państwa na 2007 r. zabezpieczono rezerwę celową na realizację programu „Razem bezpieczniej” w wysokości 3 mln zł. Analogiczna kwota jest przewidziana także w kolejnych latach. Z uwagi na duże zainteresowanie realizacją programu MSWiA zamierza wnioskować o zwiększenie środków w przyszłych latach.

Zgodnie z programem środki z rezerwy celowej są przekazywane do budżetów wojewodów z przeznaczeniem na dotacje na dofinansowanie zadań mieszczących się w ramach programu dla organizacji pożytku publicznego. Natomiast w celu przekazania lub wspólnego wykonywania zadań określonych w Programie wojewodowie mogą zawierać z jednostkami samorządu terytorialnego stosowne porozumienia administracyjne. Wojewodowie w ramach składanych sprawozdań z realizacji zadań przedstawiają Ministrowi

Spraw Wewnętrznych i Administracji wykorzystanie środków finansowych z rezerwy celowej.

Procedura podziału rezerwy celowej na 2007 rok na zadania w poszczególnych województwach (w ramach środków zabezpieczonych w programie „Razem bezpieczniej”) została zakończona w kwietniu 2007 roku. Warto podkreślić, że na zadania z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie przyznano kwotę 452 630 zł.

W maju br. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przygotowało sprawozdanie z 3 miesięcy realizacji programu przez Wojewodów i Policję dla Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem półrocznego sprawozdania z wykonania programu przez wszystkie podmioty włączające się w jego realizację. Sprawozdanie półroczne zostanie przedstawione do akceptacji Radzie Ministrów.

Ministerstwo Edukacji Narodowej rozpoznania potrzeb w zakresie działań szkoły wspierających wychowawczą funkcję środowiska, w tym także środowiska rodzinnego uczniów, dokonało w toku prowadzonego, na podstawie przyjętej w dniu 7 listopada 2006 r. przez Radę Ministrów *uchwałę Nr 186/2006 w sprawie działań administracji rządowej przeciwko przemocy w szkołach i placówkach*, przeglądu i oceny szkół i placówek pod względem bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz sprawowania nad nimi prawidłowej opieki, a także pomocy szkołom i placówkom w wypracowaniu skutecznych metod współpracy z właściwymi organami w celu eliminowania w nich aktów przemocy i podniesienia poziomu bezpieczeństwa uczniów.

Do rozpoznanych potrzeb środowiska w tym zakresie należą: upowszechnianie wśród rodziców wiedzy pedagogicznej, integracja zespołów klasowych i szkolnych, właściwa komunikacja interpersonalna, organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych z zakresu przeciwdziałania zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży, doskonalenie umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli, w tym m.in. w zakresie kształcenia i wychowania ucznia nadpobudliwego, agresywnego.

Dokonanie diagnozy tych potrzeb stanowiło pierwszy etap wspierania wychowawczej funkcji rodziny. Dalsze działania mające na celu udzielenie odpowiedzi na zdiagnozowane zapotrzebowanie społeczne, których realizacja rozpocznie się jeszcze w br. będą dotyczyły:

- upowszechniania wśród rodziców i nauczycieli nowoczesnej wiedzy pedagogicznej, w tym realizacja radiowych i telewizyjnych audycji oświatowych, wspomagających realizację zadań wychowawczo-dydaktycznych szkół oraz wspierających doskonalenie umiejętności wychowawczych niezbędnych do pełnienia ról w rodzinie, rozpoznawania i zapobiegania agresji, itp. Poza tradycyjnymi formami upowszechniania wiedzy zostały zaplanowane rozwiązania mające zapewnić powszechną dostępność dla rodziców i nauczycieli (platforma e-learning, szkolenia on-line),

- wdrażania w szkołach programów wychowawczych i profilaktycznych kształtujących umiejętność właściwej komunikacji interpersonalnej, w tym: programów adaptacyjno-integracyjnych, z zakresu komunikacji interpersonalnej (umiejętność słuchania, skutecznego porozumiewania się i rozwiązywania konfliktów) - np. *Integracja w gimnazjum, Budowanie demokracji w szkole, Miłość, przyjaźń, partnerstwo, Jak sobie radzić z agresją, Wszyscy na pokład, Zanim wyjedziesz, Dostrzegać dobro, Stres pod kontrolą, Praca z młodzieżową grupą ryzyka*, a także programów mających na celu przeciwdziałanie uzależnieniom, np. *7 kroków, Drops, Rzuć palenie, Bez ryzyka, Nie palę, Alkohol kradnie wolność, Żyj zdrowo, Trzeźwy umysł, Twój piękny uśmiech, Bierny palacz, Bądź sobą, Zanim spróbujesz*,
- w ramach programu będzie zrealizowane przygotowanie nauczycieli do realizacji programów wychowawczych i profilaktycznych kształtujących umiejętność właściwej komunikacji interpersonalnej, w tym: programów adaptacyjno-integracyjnych, (umiejętność słuchania, skutecznego porozumiewania się i rozwiązywania konfliktów), a także programów mających na celu bezpośrednie przeciwdziałanie agresji i przemocy w tym *„Porozumienie bez przemocy”*, *„Jak radzić sobie z prowokacyjnymi zachowaniami uczniów”*, *Trening Zastępowania Agresji (TZA-ART)*, *Golden Five, Program Mediacji Rówieśniczych*,
- rozszerzenia zasięgu i poprawy jakości działalności pozalekcyjnej i pozaszkolnej, dzięki której można rozwijać zainteresowania i kształtować właściwe postawy społeczne młodzieży. Przewiduje się: wykorzystanie środków z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej do zwiększenia zasięgu i zakresu zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, współpracę z podmiotami środowiska lokalnego i organizacjami pozarządowymi w zakresie prowadzenia zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz dodatkowe zajęcia pozalekcyjne i programy edukacyjne dla uczniów umożliwiające kształtowanie umiejętności praktycznych,
- zapewnienia uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej stosownie do rozpoznanych potrzeb, uruchomienia w poradniach psychologiczno-pedagogicznych oraz w szkołach punktów konsultacyjnych dla rodziców. Do statutowych zadań poradni należy w szczególności wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny. Jedną z form tego wspomagania będą zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców. Organizowane są one w celu wzmocnienia wychowawczych oddziaływań rodziny, zapobiegania zachowaniom dysfunkcyjnym uczniów oraz wspierania ich rozwoju. Punkty konsultacyjne będą tworzone w poradniach psychologiczno-pedagogicznych bądź ich filiach, lub w szkołach. Będą one dostępne również w godzinach popołudniowych oraz w soboty,
- doskonalenia umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli. W ramach tego zadania zostanie zrealizowane:

- 1) umożliwienie rodzicom udziału w szkoleniach i kursach doskonalących umiejętności wychowawcze,
- 2) realizacja szkoleń „Szkoła dla rodziców” realizowanych przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej,
- 3) realizacja zajęć warsztatowych dla rodziców na temat rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży,
- 4) edukacja rodziców w zakresie zdrowego stylu życia i sposobów przeciwdziałania zagrożeniom zdrowia i życia,
- 5) edukacja rodziców w zakresie rozpoznawania symptomów stosowania przemocy wobec dziecka oraz nabywania umiejętności postępowania w tego typu sytuacjach,
- 6) upowszechnienie informacji o placówkach udzielających pomocy dzieciom krzywdzonym.

W związku ze znaczącym rozszerzeniem zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie, zwiększeniu uległa także kwota środków finansowych przeznaczonych na ich realizację. Na realizację tych zadań w 2007 r. zostanie przeznaczona kwota ok. 3 000 tys. ujęta w rezerwie celowej nr 55 budżetu państwa „Zero tolerancji dla przemocy w szkole”. Środki te zostaną przeznaczone na sfinansowanie kosztów rozszerzenia zakresu zadań informacyjnych i edukacyjnych planowanych do realizacji w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Działanie: *opracowanie procedur ochrony prawnej i wsparcia psychologicznego dla świadków i ofiar przemocy w rodzinie.*

Ministerstwo Sprawiedliwości uczestniczyło w pracach nad projektami aktów prawnych w zakresie zwiększenia ochrony świadków i ofiar przemocy w rodzinie w toku postępowań wykonawczych, opiekuńczych i wobec osób uzależnionych od alkoholu lub środków odurzających. Jest to zadanie stałe realizowane od 2007 roku. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację w/w zadania jest Wydział Wykonania Orzeczeń Rodzinnych i Nieletnich w Departamencie Wykonania Orzeczeń i Probacji/Wydział do Spraw Ofiar Przepięstw.

Działanie: *przygotowanie pakietów szkoleniowych w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie i przeszkolenie pracowników „pierwszego kontaktu”*

W ramach tego działania, od wielu lat prowadzone są szkolenia interdyscyplinarne dla osób pomagającym ofiarom przemocy w rodzinie. Np.

Ministerstwo Sprawiedliwości organizuje i przygotowuje szkolenia dla kuratorów sądowych w zakresie zachowań osób i sytuacji rodzinnych

dotkniętych problemem przemocy. Jest to zadanie stałe – realizowane do 2007 roku przez Krajowe Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury.

Ponadto jednym z elementów Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przemocy wśród Dzieci i Młodzieży realizowanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji jest również program modułowy pn. „Projekt systemu pomocy metodycznej dla osób pracujących z młodzieżą zagrożoną niedostosowaniem społecznym, demoralizacją i przestępczością z uwzględnieniem interwencji kryzysowej w rodzinie”, który ma na celu dotarcie z różnymi formami szkoleniowymi do różnorodnych adresatów, o odmiennym poziomie kompetencyjnym oraz poziomie i kierunku wykształcenia. Jego realizacja zmierza do poszerzania wiedzy osób bezpośrednio pracujących z dziećmi i młodzieżą, zarówno w placówkach wychowawczych, jak i w szkołach na temat niedostosowania społecznego. W 2006 roku w związku z realizacją powyższego zadania tworzone lokalne koalicje na rzecz dzieci i młodzieży oraz powoływano zespoły interdyscyplinarne i interwencyjne. Dotychczasowa analiza sprawozdań wykazała, że podmioty sygnalizują dalszą potrzebę powstawania tego typu struktur, zawierania umów o współpracy oraz długofalowych porozumień.

Przykładem wartym przytoczenia są szkolenia specjalistycznych zespołów interdyscyplinarnych zaangażowanych w działania profilaktyczno-wychowawcze w środowiskach lokalnych (finansowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej). W 2006 roku szkolenia objęły nauczycieli, policjantów, pracowników socjalnych, pracowników służby zdrowia, pedagogów i psychologów, kuratorów sądowych, przedstawicieli organizacji pozarządowych z terenu danego powiatu. W minionym roku program kursu został zmodyfikowany i uzupełniony o problematykę dotyczącą działań związanych z zapobieganiem niedostosowaniu społecznemu i przestępczości dzieci i młodzieży **ze szczególnym uwzględnieniem interwencji kryzysowej w rodzinie**. Każde szkolenie kończyło się oceną jakości oferowanych treści merytorycznych, przydatności kursu, organizacji i osób prowadzących. Wysoko oceniono przydatność tego typu szkoleń.

Ponadto w dniu 22 maja 2007 r. w siedzibie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej odbyło się pierwsze spotkanie grupy roboczej Zespołu Monitorującego Realizację Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który został powołany dnia 16 marca 2007 r. na podstawie Zarządzenia Nr 27 Prezesa Rady Ministrów. W spotkaniu brali udział przedstawiciele Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Komendy Głównej Policji, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Podczas spotkania poruszony został temat opracowania pakietów szkoleniowych do szkolenia pracowników „pierwszego kontaktu” pracowników socjalnych, policji, służby zdrowia, sądów i edukacji. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zostało zobligowane do przekazania wytycznych dotyczących stworzenia pakietów szkoleniowych przez poszczególne resorty.

Zgodnie z harmonogramem Krajowego Programu za przeprowadzenie szkoleń - pracowników pomocy społecznej, policji, zdrowia, sądów i edukacji odpowiedzialni są Marszałkowie Województw, którzy na realizację tego zadania otrzymują dofinansowanie z budżetu państwa zgodnie z kalkulacją Krajowego Programu.

Działanie: *opracowanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem procedury „Niebieskich Kart”.*

Realizowane przez Policję Zarządzenie regulujące zasady podejmowania interwencji dotyczącej przemocy w rodzinie stanowi procedurę określającą zadania i obowiązki funkcjonariuszy Policji oraz wskazuje sposób podejmowania i dokumentowania działań. Na bieżąco są opracowywane i przekazywane do jednostek terenowych Policji, przez Biuro Prewencji i Ruchu Drogowego KGP koordynujące działania w obszarze tej problematyki, wskazówki odnośnie realizacji zadań w ramach procedury „Niebieskie Karty”. Zagadnienie przemocy w rodzinie objęte jest szczególnym nadzorem ze strony koordynatorów procedury „Niebieskie Karty” w komendach wojewódzkich/Stołecznej Policji. W 2006 r. prowadzono analizy zjawiska, na podstawie ogólnopolskich danych statystycznych systemu TEMIDA oraz statystyki interwencji domowych podejmowanych wobec przemocy w rodzinie.

Wnioski z analiz były przekazywane do realizacji jednostkom terenowym oraz omawiane na rocznej naradzie z udziałem koordynatorów KWP/KSP, która odbyła się w listopadzie 2006 r. Wydziały Prewencji KWP/KSP dokonywały najczęściej kwartalnych analiz statystycznych przedmiotowego zagadnienia, przedstawiając wnioski z nich wynikające podczas odpraw ze specjalistami ds. nieletnich i patologii KMP/KPP oraz powiatowymi koordynatorami procedury. W trakcie narad omawiano zasady prawidłowego nadzoru nad rodzinami objętymi procedurą, przypomniano o obowiązku współpracy z instytucjami poza policyjnymi itp. W wytypowanych jednostkach Policji przeprowadzano także czynności nadzorcze. Stwierdzone nieprawidłowości usuwano na miejscu oraz każdorazowo udzielono kierownictwu jednostek stosownego instruktażu. Ponadto w celu właściwej realizacji procedury "NK", w jednostkach wojewódzkich Policji opracowywano wytyczne i materiały w tym zakresie.

Rozdział III. Realizacja Działań interwencyjnych

1. *Realizacja strategii pomocowych kierowanych do ofiar przemocy w rodzinie.*

Wśród Działań interwencyjnych wyróżnia się:

- Strategie pomocowe kierowane do ofiar przemocy w rodzinie
- Strategie interwencyjne kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Realizacja strategii pomocowych kierowanych do ofiar przemocy w rodzinie odbywa się poprzez stworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Działanie: *Rozwój sieci instytucji wspierających ofiary przemocy w rodzinie.*

W prezentowanym okresie sprawozdawczym trudno jest dokonać oceny dynamiki rozwoju sieci instytucji wspierających ofiary przemocy w rodzinie.

„Materiałem wyjściowym” jest diagnoza instytucji zawarta w opisie Działań uprzedzających - w kolejnych latach funkcjonowania Krajowego Programu będzie ona poddawana monitoringowi.

Warto jednak podkreślić, że dzięki rozwiązaniom prawnym zawartym w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, na terenie kraju w ubiegłym roku powstały 33 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Prowadzenie tych ośrodków jest zadaniem zleconym samorządom powiatowym, a środki finansowe na ich utrzymanie zapewnia budżet państwa.

W specjalistycznych ośrodkach wsparcia, obok zapewnienia podstawowych potrzeb, ofiary przemocy w rodzinie otrzymują profesjonalne wsparcie, tak aby po trzymiesięcznym pobycie mogły podjąć konkretne, odważne działania mające na celu poprawę ich sytuacji rodzinnej oraz przeciwstawienie się przemocy.

Dla specjalistycznych ośrodków wsparcia opracowano standardy, które muszą one spełniać, a które zawarte są w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2006 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych (Dz. U. Nr 127, poz. 890), i to odróżnia je od ośrodków wsparcia prowadzonych przez gminy i powiaty w ramach zadań własnych samorządów.

Poniżej przedstawiono wykaz powiatów, w których utworzono w 2006r. specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie:

WOJEWÓDZTWO	POWIAT PROWADZĄCY SPECJALISTYCZNY OŚRODEK WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
1. Dolnośląskie	Miasto Wrocław, Miasto Wałbrzych.
2. Kujawsko - Pomorskie	Powiat inowrocławski, Powiat tucholski.
3. Lubelskie	Powiat grodzki Lublin, Powiat tomaszowski.
4. Lubuskie	Powiat grodzki Gorzów Wlkp.
5. Łódzkie	Miasto Łódź.
6. Małopolskie	Powiat oświęcimski, Powiat tatrzański, Miasto Tarnów.
7. Mazowieckie	Powiat pruszkowski, Powiat mławski.
8. Opolskie	Powiat opolski Powiat kędzierzyńsko – kozielski.
9. Podkarpackie	Powiat leski, Powiat leżajski, Powiat tarnobrzeczki, Powiat przemyski.
10. Podlaskie	Powiat kolneński.
11. Pomorskie	Miasto Gdynia, Powiat malborski.
12. Śląskie	Powiat wodzisławski, Miasto Chorzów, Miasto Świętochłowice.
13. Świętokrzyskie	Miasto Kielce.
14. Warmińsko - Mazurskie	Ostróda, Olecko, Olsztyn.
15. Wielkopolskie	Powiat pilski, Miasto Poznań.
16. Zachodniopomorskie	Miasto Swinoujście, Powiat białogardzki.

Działanie: *Zwiększenie zakresu działania ogólnopolskiego telefonu zaufania „Niebieska Linia” dla ofiar przemocy w rodzinie łączącego z lokalnymi punktami konsultacyjnymi lub ośrodkami wsparcia.*

Zadanie obejmowało m.in.: obsługę i prowadzenie ogólnopolskiego telefonu dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”, poradnictwo, konsultacje psychologiczne i prawne dla osób krzywdzonych w rodzinie, prowadzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci krzywdzonych, prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym, stałą aktualizację bazy danych placówek udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Ogólnopolski telefon zaufania „Niebieska Linia” działa od 1995r. na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Pracownicy Pogotowia pełnią dyżury przy telefonie dla ofiar przemocy w rodzinie (0801-120-002), udzielają również telefonicznych porad prawnych przy uruchomionym w tym celu telefonie (022/666-28-50) działającym w poniedziałki (godz. 19.00-21.00) i środy (godz. 18.00-22.00). W ciągu 2006 roku w Telefonie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” przyjęto prawie 10.697 tys telefonów. Prawie 40% wszystkich rozmów dotyczyło stosowania przez sprawcę przemocy i nadużywania alkoholu. Zespół Pogotowia uruchomił w 2006 roku 135 interwencji, w tym 84 interwencje w sprawach przemocy wobec dzieci. W ramach prowadzonej przez Pogotowie „Niebieska Linia” poradni e-mailowej udzielono odpowiedzi na 2.452 listów

elektronicznych, w tym 380 przesłanych przez osoby poniżej 18 roku życia. Udzielono również odpowiedzi na 708 maili dotyczących aspektów prawnych. Na zlecenie PARPA w Ogólnopolskim Pogotowiu dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” prowadzone były zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci ofiar przemocy w rodzinie. W realizowanym programie wzięło udział 18 dzieci. 87 dzieci korzystało z indywidualnych konsultacji diagnostycznych i terapeutycznych (118 konsultacji). Dla rodziców dzieci prowadzone były konsultacje wychowawcze. Skorzystały z nich 42 osoby. W ramach poradni środowiskowej udzielono także 1.170 porad psychologicznych dla dorosłych ofiar przemocy. Skorzystało z nich 393 osoby. Udzielono również 340 porad prawnych. Klienci Pogotowia mogli również skorzystać z telefonicznych konsultacji prawnych (463 konsultacje). Pogotowie „Niebieska Linia” jest również administratorem Ogólnopolskiego Porozumienia Osób i Organizacji Pomagających Ofiarom Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” – ruchu społecznego skupiającego prawie 3.500 członków. W 2006 roku zorganizowano 6 seminariów dla członków Porozumienia „Niebieska Linia”. Funkcjonowała strona internetowa www.niebieskalinia.pl, która miała w 2006 roku 260.160 wizyt. Liczba wyświetlonych stron przekroczyła 2 mln.. Dla zainteresowanych dostępny był newsletter z aktualnościami, który trafił do 1.179 subskrybentów. Pogotowie prowadziło również forum internetowe (prawie tysiąc użytkowników) oraz listę dyskusyjną dla profesjonalistów, w której brało udział 76 subskrybentów.

Działanie: *Stworzenie warunków umożliwiających ofiarom przemocy otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych.*

Ze sprawozdania z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika, że jedną z form udzielonej pomocy zarówno przez gminę jak i powiat była pomoc w otrzymaniu mieszkania socjalnego.

Ogółem z tej formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy w rodzinie skorzystało 1 103 rodziny, w tym:

- gminy udzieliły pomocy 1 137 osobom w tym 573 rodzinom
- powiaty udzieliły pomocy 999 osobom w tym 530 rodzinom.

Stworzenie w ramach realizacji Programu warunków umożliwiających ofiarom przemocy otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych przyczyni się do zapewnienia bezpieczeństwa ofiarom i ułatwi podejmowanie działań terapeutycznych.

Działanie: *Udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach.*

Na terenie całego kraju jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny jak i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi w ramach realizacji zadań wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie są zobowiązane do udzielania informacji o instytucjach udzielających kompleksowej pomocy. Wiele Ośrodków Pomocy Społecznej jak i Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie dysponuje informatorami, które są udostępniane dla zainteresowanych w różnych instytucjach. Przede wszystkim w ośrodkach pomocy społecznej, w komendach policji ale też w powiatowych urzędach pracy, w ośrodkach zdrowia. W informatorach tych można znaleźć szczegółowe informacje na temat instytucji pomocowych. Jako jeden z przykładów „dobrych praktyk” można wymienić Ośrodek Pomocy Społecznej Warszawa Włochy bądź Ośrodek Pomocy Społecznej Warszawa Targówek.

Ponadto, jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym i powiatowym, jak i organizacje pozarządowe realizują szereg działań mających na celu propagowanie informacji dotyczących możliwości uzyskania wieloprofilowego wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Adresy instytucji można uzyskać zarówno telefonicznie, mailowo bądź osobiście.

2. Realizacja strategii interwencyjnych kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie

Działanie: *Izolowanie sprawców od ofiar na podstawie odrębnych przepisów.*

Przemoc jest zjawiskiem patologicznym, które bywa obecne we wszystkich środowiskach. Nie omija ono zarówno rodzin żyjących w ubóstwie, niewydolnych finansowo, jak i tych dobrze sytuowanych z tzw. „dobrych domów”. Przybiera różne formy i często towarzyszą mu także inne patologiczne zachowania (m.in. nadużywanie alkoholu). Najbardziej widocznymi i oczywistymi skutkami przemocy są obrażenia cielesne. Należy jednak pamiętać, że znacznie gorsze od urazów fizycznych są urazy psychiczne powstające na skutek doświadczanej przemocy.

Zgodnie z polskim prawem, znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny stanowi przestępstwo (art. 207 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny).

Zarówno na ujawnianie, jak i ściganie tego rodzaju przestępstw położono w Polsce szczególny nacisk w ciągu ostatnich kilku lat. Zgodnie z policyjnym systemem statystyki przestępczości „Temida” w IV kwartale 2006 r.

stwierdzono 7 033 przestępstwa z art. 207 k.k., dokonane przez 6 662 sprawców, w wyniku których pokrzywdzonych zostało 9 971 osób, w tym 1 756 małoletnich.

W sprawach dotyczących przemocy w rodzinie istotne jest przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa domownikom, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, co jest możliwe przez odizolowanie sprawcy przemocy. Należy pamiętać, że w ramach obowiązujących w naszym kraju przepisów, w przypadkach dotyczących przemocy w rodzinie i spełniających przesłanki pozwalające na zatrzymanie sprawcy przemocy, Policja ma prawo dokonania zatrzymania takiej osoby na podstawie: art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tzw. przepis blankietowy) dopuszczającego możliwość procesowego zatrzymania osoby zgodnie z rygorami określonymi w Kodeksie postępowania karnego i innych ustawach, art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji. Dotyczą one tzw. zatrzymania „prewencyjnego” mogącego mieć zastosowanie przy wystąpieniu okoliczności polegających na stwarzaniu przez osobę w sposób oczywisty bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia, art. 40 ust. 1 i 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi dającego możliwość doprowadzenia do izby wytrzeźwień, a w razie jej braku do jednostki Policji i pozostawienie do wytrzeźwienia osoby w stanie nietrzeźwości, która m. in. zagraża życiu lub zdrowiu innych osób.

W ciągu ostatnich lat, w praktyce ścigania, nastąpiła znacząca zmiana w postaci bardziej restrykcyjnego podejścia do sprawców przemocy domowej, polegająca na izolowaniu ich, w celu zapewnienia ochrony ofiarom. Przy utrzymującej się na podobnym poziomie liczbie podejrzanych, wyraźnie widoczny jest wzrost liczby zatrzymanych sprawców przemocy. W IV kwartale 2006 r. 1 147 podejrzanych o znęcanie się nad rodziną zatrzymano i zwolniono w ciągu 48 godzin, a 455 podejrzanych zatrzymano, tymczasowo aresztowano i areszt trwał w chwili zakończenia postępowania.

Niezwykle ważne jest stworzenie warunków prawnych do bardziej skutecznego izolowania sprawców od ofiar przemocy w rodzinie. Wielokrotnie dochodzi do sytuacji, gdy rodzic z dziećmi będący ofiarą przemocy jest zmuszony do ucieczki z domu, podczas gdy sprawca przemocy w nim pozostaje.

Dlatego też Ministerstwo Sprawiedliwości bierze aktywny udział w procesie legislacyjnym projektów aktów prawnych zmierzających do wykonania orzeczeń eksmisyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie oraz projektów zmian do Kodeksu postępowania karnego w zakresie wprowadzenia nowej instytucji opisanej w art. 14 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mającej na celu wydalenie sprawcy z mieszkania zajmowanego przez pokrzywdzonego/pokrzywdzonych.

Ze sprawozdania z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika, że co piąte działanie interwencyjne prowadzone przez gminę polegało na izolowaniu sprawców od ofiar z czego tylko 7% dotyczyło eksmisji

sprawców z lokali. Natomiast powiaty dokonały działań polegających na izolowaniu sprawców od ofiar w 19% wszystkich działań interwencyjnych.

Działanie: *Stosowanie procedury „Niebieskich Kart”.*

Samo podniesienie skuteczności działań w zakresie ścigania sprawców nie jest wystarczające. Niezbędna jest również różnorodna pomoc rodzinom: socjalna, materialna, lekarska, terapeutyczna i inna, której organy ścigania nie są w stanie zapewnić. Dlatego podjęto próbę stworzenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie angażując w ten problem wszystkie podmioty zainteresowane wsparciem i pomocą rodzinie. W efekcie tych działań, od 1998 roku Policja na terenie całego kraju realizuje specjalną procedurę interwencji wobec przemocy w rodzinie pod nazwą „Niebieskie Karty”, uregulowaną obecnie obowiązującym Zarządzeniem Nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu przeprowadzania interwencji domowej wobec przemocy w rodzinie pod nazwą „Niebieskie Karty”. Procedura ta określa algorytm postępowania policjantów od momentu uzyskania przez nich informacji o akcie przemocy w rodzinie, poprzez podjęcie określonych działań zaradczych, pomocowych, aż do skierowania materiałów postępowania do prokuratury.

Każda interwencja domowa podejmowana przez Policję wobec przemocy w rodzinie rejestrowana jest w systemie statystycznym „Niebieskie Karty”. Daje to możliwość prowadzenia analiz i pomaga w diagnozowaniu zjawiska na terenie kraju oraz planowaniu na tej podstawie działań profilaktycznych. W IV kwartale 2006 r. Policja na terenie kraju w efekcie podejmowanych interwencji sporządziła 23 962 „Niebieskie Karty”. Realizując działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” funkcjonariusze w tym okresie przekazali 20 708 informacji do instytucji, organizacji i placówek udzielających wsparcia osobom dotkniętym przemocą, celem podjęcia przez nie działań pomocowych.

Interwencja policyjna uruchamia mechanizm monitorowania zjawiska przez dzielnicowego, a co za tym idzie podejmowania stosownych działań zmierzających do zapobiegania jego eskalacji i uruchomienia działań ze strony instytucji i organizacji pomocowych. Głównymi partnerami do współpracy w przypadku udzielania wsparcia i pomocy ofiarom przemocy są: ośrodki pomocy społecznej, komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, powiatowe i gminne centra pomocy rodzinie, ośrodki interwencji kryzysowej, poradnie pedagogiczne, poradnie terapii uzależnień, sądy rodzinne, kuratorzy, poradnie odwykowe, telefony zaufania, punkty konsultacyjno – informacyjne dla ofiar przemocy w rodzinie. Ponadto Policja współpracuje m.in. z: Centrum Praw Kobiet, Towarzystwem Przyjaciół Dzieci, Komitetem Ochrony Praw Dziecka. Policjanci, głównie dzielnicowi, reagują na wszelkie sygnały stosowania przemocy wobec dzieci. Utrzymywany jest stały kontakt z pedagogami szkolnymi, pracownikami socjalnymi MGOPS, kuratorami sądowymi. Policja

uczestniczy czynnie w pomocy dzieciom krzywdzonym, zaniedbywanym itp., kierując je do objęcia pomocą psychologiczną, terapeutyczną. W celu skutecznego zapobiegania przypadkom, w których ofiarami są dzieci, jednostki utrzymują stały kontakt z lokalnymi placówkami służby zdrowia. Policjanci podczas spotkań z pracownikami służby zdrowia przypominają o bezwzględnym obowiązku, dotyczącym reagowania na tego typu przestępstwa. Ponadto funkcjonariusze współdziałają z lokalnymi instytucjami i stowarzyszeniami oraz wchodzi w skład interdyscyplinarnych zespołów ds. przeciwdziałania przemocy wobec dzieci i w rodzinie.

W ramach działań i inicjatyw w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w 2006 r. policjanci pełnili dyżury w szkołach oraz w zorganizowanych punktach spotkań (konsultacyjno-informacyjnych) z mieszkańcami, które miały na celu ułatwienie kontaktu z dzielnicowym i zwiększenie możliwości dostępu Policji do informacji o przemocy.

Ze sprawozdania z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika, że w okresie sprawozdawczym jednostki pomocy społecznej założyły prawie 19 000 Niebieskich Kart w tym:

- gminy wypełniły 14 846 Niebieskich Kart
- powiaty wypełniły 3 743 Niebieskie Karty.

Prawie 33% Niebieskich Kart zostało przekazanych do innych instytucji, co oznacza, że w co trzeciej sprawie uruchomiona została procedura Niebieskich Kart.

Rozdział IV. Realizacja Działań wspierających – Strategii terapeutycznych

Działania wspierające realizowane są w ramach Strategii terapeutycznych i odbywają się poprzez wspieranie ofiar przemocy w rodzinie w przezwyciężanie sytuacji kryzysowej oraz przerwanie cyklu przemocy, a także zapobieganie kolejnym aktom przemocy w rodzinie.

Działanie: *Opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych.*

Istotnym elementem działań systemowych w obszarze ochrony ofiar przemocy w rodzinie będzie opracowywany obecnie projekt „Krajowego Programu na Rzecz Ofiar Przestępstw”. Resortem wiodącym jest Ministerstwo Sprawiedliwości, jednakże w pracach Zespołu do Spraw Opracowania Krajowego Programu na Rzecz Ofiar Przestępstw, uczestniczy przedstawiciel Komendanta Głównego Policji. Wstępna realizacja projektu zakłada pilotażowe utworzenie Sieci Pomocy Ofiarom Przestępstw w 3 województwach. Program będzie polegał na tworzeniu na bazie istniejących placówek, nowej podległej organizacyjnie i merytorycznie Ministerstwu Sprawiedliwości struktury wsparcia i pomocy dla ofiar, opartej na multidyscyplinarnych działaniach

wymiaru sprawiedliwości, organów ścigania, służb społecznych i organizacji pozarządowych (z opiekunami ofiar i wolontariuszami) w oparciu o najlepsze praktyki UE. Istotną grupą ofiar, do której będą skierowane powyższe działania będą osoby doświadczające przemocy ze strony swoich najbliższych.

Ponadto w wielu jednostkach Policji kontynuowano w 2006 r. działania na rzecz ofiar przestępstw oraz realizację założeń „Polskiej Karty Praw Ofiar”, której ideą jest przestrzeganie praw ofiar w praktyce.

W jednostkach Policji idea Polskiej Karty Praw Ofiary realizowana była poprzez działania takie jak :

- * propagowanie założeń, poprzez kolportowanie plakatów Polskiej Karty Praw Ofiary oraz ulotek i materiałów informacyjnych, skierowanych do osób pokrzywdzonych różnymi rodzajami przestępstw (do wykorzystania w poczekalniach i punktach recepcyjnych jednostek Policji);
- * zapewnienie przyjaznych warunków rozmowy i prowadzenia czynności z dziećmi i ofiarami innych przestępstw poprzez wykorzystywanie tzw. „niebieskich pokoi”;
- * informowanie ofiar przestępstw o ich prawach, udostępnianie telefonów i adresów instytucji oraz organizacji niosących pomoc i wręczanie druków pouczenia pokrzywdzonego;
- * opracowywanie i przekazywanie policjantom (zwłaszcza dyżurnym i dzielnicowym) informatorów, zawierających wykazy i adresy instytucji, organizacji i różnorodnych placówek niosących pomoc osobom pokrzywdzonym;
- * udzielanie informacji i przyjmowanie zgłoszeń za pośrednictwem policyjnych telefonów zaufania, funkcjonujących we wszystkich KWP/KSP oraz wielu miejskich i powiatowych jednostkach Policji na terenie kraju;
- * czynne uczestnictwo policjantów w różnorodnych działaniach np. dyżury w punktach przyjęć ofiar przestępstw;
- * prowadzenie Policyjnych Punktów Pomocy Ofiarom Przestępstw, w których każdy obywatel (w bezpośrednim kontakcie z dyżurującym policjantem lub telefonicznie) może uzyskać fachową poradę dotyczącą nurtującego go problemu oraz informacje o dalszym postępowaniu;
- * prowadzenie szkoleń dla policjantów, dotyczących praw ofiar przestępstw i zasad postępowania z nimi, by nie powodować wtórnej wiktyimizacji;
- * udoskonalanie istniejących i tworzenie kolejnych punktów recepcyjnych w jednostkach Policji w celu poprawy jakości kontaktu m.in. osoby pokrzywdzonej z policjantem;
- * podejmowanie przez policjantów tematu praw i poszanowania godności ofiar przestępstw podczas spotkań z lokalną społecznością, wizyt w szkołach lub innych placówkach;
- * kontynuowanie zadań, podejmowanych w ramach programów i inicjatyw ukierunkowanych na wspieranie ofiar przestępstw:

- w woj. łódzkim realizowano program prewencyjny „Jak postępować, aby nie stać się ofiarą przestępstwa” mający na celu wskazanie dzieciom i młodzieży sposobów zachowania i postępowania w sytuacjach stanowiących zagrożenie.
- KWP w Białymstoku zorganizowała IV edycję działań profilaktycznych skierowaną do ofiar przestępstw w postaci „Studenckich Punktów Informacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie oraz członków rodzin nieletnich zagrożonych zjawiskami patologii społecznych”.
- Wydział Prewencji KWP zs. w Radomiu po raz trzeci zorganizował w dniach 20 - 26. 11. 2006 roku *Mazowiecki „Niebieski Tydzień“*. Jest to kampania społeczna skierowana do osób, które stały się ofiarami przestępstw i potrzebują pomocy lub porady. Celem głównym działań jest przede wszystkim podniesienie świadomości obywateli w zakresie praw i obowiązków ofiar przestępstw oraz poprawa jakości obsługi interesantów i budowanie pozytywnego wizerunku Policji w oczach społeczeństwa.

Ze sprawozdania z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika, że programami ochrony ofiar przemocy zostało objętych 7 908 osób z czego:

- w gminach 5 203 osoby;
- w powiatach 2 705 osób.

Działanie: *Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie*

Zgodnie ze sprawozdaniem z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie samorządy gminne i powiatowe opracowały i realizują programy terapeutyczne dla ofiar przemocy w rodzinie. W okresie sprawozdawczym z tej formy pomocy skorzystało 21 414 osób w tym:

- 12 723 w samorządach gminnych;
- 8 691 w samorządach powiatowych.

Ponadto, Ministerstwo Sprawiedliwości powyższe działanie wdraża poprzez:

* działania o charakterze pomocowym wspierające rodziców i opiekunów w bieżącej pieczy nad dziećmi.

Realizacja zadań odbywa się przez rozesłanie informacji do sądów oraz do kuratorów sądowych o potrzebie ustalenia funkcjonujących w obszarze właściwości świetlic i prowadzonych przez nie programach i możliwości wykorzystania tych programów w ofercie wsparcia wobec dzieci i dorosłych w ramach prowadzonych postępowań wykonawczych w sprawach opiekuńczych oraz wobec nieletnich;

* objęcie oddziaływaniem wychowawczym oraz specjalistyczną pomocą dzieci z rodzin dysfunkcyjnych a także przez zapewnienie uczestnictwa dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Realizacja zadań odbywa się przez rozesłanie informacji do sądów oraz do kuratorów sądowych o potrzebie współpracy ze świetlicami prowadzącymi programy korekcyjne, kompensacyjne, udzielającymi pomocy w nauce, prowadzącymi specjalistyczne poradnictwo z zakresu psychologii, zajęcia z udziałem pedagogów, rehabilitanta, logopedy - w toku nadzoru nad rodziną w postępowaniach opiekuńczych oraz w toku postępowania wykonawczego w zakresie wykonania środka wychowawczego wobec nieletnich lub kontroli wykonania obowiązku nałożonego na rodziców lub opiekunów nieletnich w trybie art. 7 ustawy o postępowaniu w prawach nieletnich.

* zapewnienie uczestnictwa dzieci z rodzin dysfunkcyjnych w programach korekcyjnych prowadzonych przez świetlice o poszerzonym programie socjoterapii.

Realizacja zadań odbywa się przez rozesłanie informacji do sądów i kuratorów o potrzebie systematycznego sprawdzania w ramach prowadzonych postępowań wykonawczych uczestnictwa osób objętych programami świetlic w ich ofercie edukacyjno-korekcyjnej, ewentualnych przyczyn rezygnacji z udziału w tych programach i rodzajach podejmowanych działań umożliwiających ponowne objęcie programami stosowanymi przez świetlice.

Działanie: *Zabezpieczenie odpowiednich warunków do przesłuchań dzieci (niebieskie pokoje) oraz w miarę możliwości dorosłych – ofiar przemocy w rodzinie.*

Policja od kilku lat dąży do zapewnienia osobom małoletnim i innym szczególnie kategoriom ofiar przestępstw (np. ofiarom zgwałcenia, wykorzystywania seksualnego, przemocy) przyjaznych warunków przesłuchań, zapobiegając w ten sposób wtórnej wiktymizacji ofiar. W tym celu podejmuje współpracę z samorządem, instytucjami i organizacjami pozarządowymi, której efektem są powstające w wielu jednostkach Policji lub pomieszczeniach podmiotów pozapolicyjnych specjalnie przygotowane i wyposażone tzw. „niebieskie pokoje”. Z posiadanych przez Policję informacji wynika, że na terenie kraju funkcjonuje około 267 takich pomieszczeń, z czego 221 znajduje się w budynkach jednostek Policji, a 46 w budynkach sądów, placówek medycznych, instytucji rządowych, samorządowych, organizacji i fundacji działających na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny. W pokojach tych można wykonywać czynności i prowadzić rozmowy z osobami pokrzywdzonymi, zwłaszcza gdy są to osoby małoletnie lub dorosłe po szczególnych przeżyciach traumatycznych, bądź w stanie wymagającym wyciszenia i uspokojenia się. Z pomieszczeń tych mogą korzystać nie tylko policjanci, ale również sędziowie, prokuratorzy czy psychologowie.

Efektom prowadzenia czynności w tzw. „niebieskich pokojach” jest niejednokrotnie wypracowywanie algorytmów postępowania z pokrzywdzonymi oraz procedur związanych z udzielaniem informacji o przysługujących im prawach i kierowaniem do podmiotów udzielających wszechstronnego wsparcia i pomocy (np. prawnej, psychologicznej, medycznej, terapeutycznej, socjalnej). Ponadto prowadzone są również szkolenia funkcjonariuszy Policji, z zakresu postępowania z różnymi kategoriami ofiar przestępstw oraz wykonywania czynności w sposób nie powodujący ich wtórnej wiktymizacji, co pozwala na systemowe podejście do potrzeb i oczekiwań osób pokrzywdzonych przestępstwem.

Ponadto Ministerstwo Sprawiedliwości rozesłało zalecenia do sądów o przeprowadzaniu posiedzeń wykonawczych w sprawach opiekuńczych i w sprawach osób uzależnionych od alkoholu lub środków odurzających w warunkach umożliwiających swobodną wypowiedź dzieci i dorosłych.

Rozdział V. Realizacja Działań korekcyjno – edukacyjnych skierowanych do sprawców przemocy w rodzinie – Strategii ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie

Działania korekcyjno – edukacyjne realizowane są w ramach Strategii ukierunkowanych na zmianę postaw i zachowań sprawców i mają na celu zakończenie przemocy w rodzinie.

Działania:

- 1) *opracowanie wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie;*
- 2) *opracowanie i wdrożenie do realizacji programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie;*
- 3) *realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie;*
- 4) *wykonywanie przez sprawców przemocy w rodzinie prac społecznie użytecznych przy jednoczesnym uczestnictwie w programach korekcyjno – edukacyjnych.*

Wytyczne do tworzenia modelowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie, które są wykorzystane przez samorządy powiatowe odpowiedzialne za realizację Strategii ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie, zawarte są w załączniku nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zawartość merytoryczna programów korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oprócz oddziaływań edukacyjnych obejmuje również praktyczne ćwiczenia dostarczające korekcyjnych

doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia. Programy korekcyjno – edukacyjne powinny być nieodłącznym czynnikiem resocjalizacji sprawców przemocy w rodzinie, gdyż samo zaostrzenie kar w stosunku do tych osób nie przyczyni się do zmian ich zachowań wobec członków rodziny. Celem przeciwdziałania przemocy jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w tym przemocy wobec dzieci poprzez edukację sprawców umożliwiając im nabycie prawidłowych umiejętności wychowawczych, postaw małżeńskich oraz zachowań społecznych.

Programy korekcyjno – edukacyjne są skierowane do osób:

1. skazanych za czyny ze stosowaniem przemocy w rodzinie, odbywających karę pozbawienia wolności albo wobec których sąd zawiesił wykonanie kary zobowiązując do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym;
2. stosujących przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków – w tym przypadku oddziaływania korekcyjno – edukacyjne mogą stanowić uzupełnienie podstawowej terapii;
3. które w innych okolicznościach zgłoszą się do uczestnictwa w programie.

Z danych uzyskanych na podstawie sprawozdania z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika że w 2006r. programami korekcyjno - edukacyjnymi zostało objętych 1 569 sprawców.

Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych jest zadaniem zleconym samorządom powiatowym.

Poniżej zaprezentowano wykaz samorządów powiatowych, które w okresie sprawozdawczym realizowały programy korekcyjno - edukacyjne.

WOJEWÓDZTWO	POWIAT REALIZUJĄCY PROGRAMY KOREKCYJNO – EDUKACYJNE DLA SPRAWCÓW
1. Dolnośląskie	Miasto Wrocław, Miasto Wałbrzych.
2. Kujawsko - Pomorskie	Miasto Włocławek, Powiat świecki.
3. Lubelskie	Powiat grodzki Lublin, Powiat tomaszowski.
4. Lubuskie	Miasto Gorzów Wlkp., Powiat sulęciński, Powiat słubicki, Miasto Zielona Góra.
5. Łódzkie	Miasto Łódź.
6. Małopolskie	Powiat gorlicki, Powiat oświęcimski, Miasto Kraków, Miasto Tarnów.
7. Mazowieckie	Powiat pruszkowski, Powiat mławski.
8. Opolskie	Powiat Kędzierzyn - Koźle, Powiat Nyski, Powiat Oleski, Powiat Prudnicki, Powiat Strzelecki.
9. Podkarpackie	Rzeszów, Mielec, Dębica, Łańcut, Stalowa Wola.

10. Podlaskie	Powiat grodzki w Suwałkach, Powiat białostocki, Powiat grajewski, Powiat kolneński, Powiat siemiatycki, Powiat zambrowski.
11. Pomorskie	Miasto Gdańsk, Miasto Gdynia, Powiat kwidzyński, Powiat malborski.
12. Śląskie	Powiat bieruńsko – lędziński, Powiat gliwicki, Powiat mikołowski, Powiat myszkowski, Powiat wodzisławski, Powiat żywiecki, Bytom, Częstochowa, Gliwice, Jaworzno, Mysłowice, Rybnik, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Zabrze.
13. Świętokrzyskie	Miasto Kielce, Powiat konecki, Powiat buski.
14. Warmińsko - Mazurskie	Powiat Braniewo, Powiat Działdowo, Powiat grodzki Elbląg, Powiat Elk, Powiat w Giżycko, Powiat w Iława, Powiat Kętrzyn, Powiat w Nidzica, Powiat Nowe Miasto Lubawskie, Powiat Olecko, Powiat ziemski w Olsztynie, Powiat grodzki Olsztyn, Powiat Ostróda, Powiat Węgorzewo.
15. Wielkopolskie	Powiat gostyński, Powiat grodziski, Powiat koniński, Powiat kościański, Powiat krotoszyński, Powiat leszczyński, Powiat pleszewski, Powiat poznański, Powiat śremski, Powiat średzki, Powiat złotowski, Miasto Kalisz.
16. Zachodniopomorskie	Szczecin, Police, Gryfino, Koszalin, Sławno, Szczecinek, Gryfice.

Zdając sobie sprawę z faktu, że programy korekcyjno – edukacyjne są nowym zadaniem, Ministerstwo Sprawiedliwości w najbliższym czasie planuje rozesłać do sądów informację o potrzebie sprawdzania w toku postępowań wykonawczych w sprawach opiekuńczych i w sprawach osób uzależnionych od alkoholu lub środków odurzających realizacji uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych rodziców i opiekunów stosujących przemoc w rodzinie.

Ponadto, oprócz programów korekcyjno – edukacyjnych kierowanych do sprawców przemocy podejmowano również działania w postaci wykonywania przez sprawców prac społecznie użytecznych. Ze sprawozdania z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika, że w 2006 r. prace społecznie użyteczne na terenie kraju ogółem wykonywało 1 081 sprawców przemocy w rodzinie.

Rozdział VII. Finansowanie

W 2006 r. zgodnie z kalkulacją zawartą w Krajowym Programie na jego realizację założono przeznaczenie kwoty 8 540 000 zł. z tego:

1. na zatrudnienie Wojewódzkich Koordynatorów Realizacji Krajowego Programu	240 000zł
2. na przeprowadzenie badań na temat zjawiska przemocy w rodzinie	150 000zł
3. na zorganizowanie konferencji Dla Wojewódzkich Koordynatorów	30 000zł
4. na zorganizowanie ogólnopolskiej kampanii informacyjnej	120 000zł
5. na utworzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	1 760 000zł
6. na utrzymanie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	4 800 000zł
7. na realizację programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	<u>1 440 000zł</u>
	8 540 000zł

Z uwagi na niemożność wykonania niektórych zadań, a także na inny, niż zakładano, rozkład środków finansowych w części 83, poz. 48 ustawy budżetowej na rok 2006 (realizacja Programu Zapobiegania Handlowi Ludźmi i Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w ogólnej kwocie 16 000 000zł), koszty realizacji Krajowego Programu nieznacznie uległy zmianom. Na realizację Programu Zapobiegania Handlowi Ludźmi wydatkowano kwotę 7 153 499zł, a nie jak zakładano wcześniej 8 000 000zł.

Natomiast w ramach realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nie zrealizowano czterech pierwszych, pokazanych powyżej zadań.

Ostatecznie, w 2006 r. na realizację Krajowego Programu wydatkowano kwotę w wysokości 8 846 501zł z tego:

- na utworzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	2 606 501zł
- na utrzymanie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	4 800 000zł
- na realizację programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	<u>1 440 000zł</u>
	8 846 501zł

Rozdział VIII. Podsumowanie, uwagi, postulaty

Funkcjonowanie Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie od ostatniego kwartału ubiegłego roku nie daje możliwości dokonania skrupulatnej i wnikliwej oceny.

Nie mniej jednak, po tak krótkim okresie można wysnuć wnioski i postulaty mające na celu doprowadzenie do koordynacji działań na wszystkich szczeblach administracji publicznej, wśród których najważniejszymi są:

1. Zwiększenie liczby szkoleń interdyscyplinarnych dla pracowników instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie celem budowania lokalnych koalicji.

Samorządy gminne i powiatowe od wielu lat realizują zadania mające na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie. Okazuje się jednak, że działania te są często mało skuteczne. Wynika to przede wszystkim z niedoskonałego szkolenia kadry, ale też z realizacji działań „w sztywnych, resortowych ramach”. Często okazuje się, że jedną ofiarę przemocy odwiedzają przedstawiciele różnych instytucji, udzielają pomocy w ramach swoich kompetencji, a często takie działania przynoszą mierne efekty. Dlatego też na terenach gmin i powiatów należy tworzyć koalicje na rzecz zwalczania przemocy w rodzinie oraz zespoły interdyscyplinarne oddziałujące wieloaspektowo na ofiarę i na sprawcę przemocy w rodzinie.

Działania takie będą mogły być skuteczne tylko po odpowiednim przygotowaniu pracowników „pierwszego kontaktu” reprezentujących różne grupy zawodowe.

2. Upowszechnianie, w dalszym ciągu, informacji o nowych aktach prawnych i obowiązkach z nich wynikających (ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie) zwłaszcza wśród władz samorządowych.

Z posiadanej wiedzy wynika, że pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policji posiadają wystarczającą wiedzę na temat wprowadzonych w życie w ostatnim czasie aktów prawnych regulujących zagadnienia związane z przemocą w rodzinie. Problemem jest natomiast niedostateczna wiedza lub jej brak wśród pozostałych grup zawodowych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Największą jednak barierę napotykają pracownicy różnych grup zawodowych w czasie ustaleń dotyczących nowych, ważnych zadań z władzami samorządowymi.

Dlatego też na spotkaniach, w których biorą udział władze gmin i powiatów tematyka dotycząca przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinna być przyjęta jako priorytetowa do omówienia.

3. Rozszerzenie zakresu działania Ogólnopolskiego Telefonu Niebieska Linia

Sposób funkcjonowania Ogólnopolskiego Telefonu Niebieska Linia został opisany w przedstawionym materiale. Zgłaszany problemem jest natomiast zbyt słaba jego dostępność. Dla ofiary przemocy w rodzinie, która zdecyduje się o zwrócenie się o pomoc telefon Niebieska Linia powinien być bezwzględnie dostępny. Dlatego też należałoby albo zwiększyć liczbę stanowisk funkcjonującego Telefonu albo też i to wydaje się rozwiązaniem najbardziej optymalnym, uruchomić Wojewódzkie Telefony Niebieska Linia.

4. Zwiększenie liczby instytucji zwłaszcza specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

Na terenie kraju funkcjonuje 33 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Można powiedzieć, że na początek funkcjonowania Krajowego Programu liczba ta była wystarczająca. Nie mniej jednak zbierane w ubiegłym roku, za pośrednictwem wojewodów, zapotrzebowanie oraz korespondencja w bieżącym roku wskazuje na konieczność utworzenia kolejnych tego typu instytucji.

Funkcjonujące w ramach zadań własnych gminnych i powiatowych ośrodki wsparcia są dla ofiar przemocy w rodzinie często tylko i wyłącznie miejscem schronienia, natomiast nie udzielają takiej pomocy, aby ofiara przemocy w rodzinie mogła podjąć konkretne, odważne działania mające na celu poprawę jej sytuacji rodzinnej oraz aby mogła przeciwstawić się przemocy.

Dlatego też, obok rozwoju innych instytucji pomagającym ofiarom przemocy w rodzinie należy tworzyć sieć specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

5. Umożliwienie wszystkim sprawcom przemocy w rodzinie przystąpienie do uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych.

W prezentowanym okresie sprawozdawczym posiadane środki na realizację programów korekcyjno – edukacyjnych zabezpieczyły 100% zgłoszonych potrzeb. Z rozeznaczonych na początku 2007r. potrzeb wynika, że środki finansowe w proponowanej wysokości będą niewystarczające.

6. *Podjęcie inicjatywy zmian ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w zakresie bardziej skutecznej ochrony ofiar przed sprawcą oraz kodeksu postępowania karnego w zakresie postępowania przygotowawczego a także opracowania rozwiązań bardziej skutecznego stosowania prawa przez sądy.*

W chwili obecnej nie uregulowana jest kwestia postępowania ze sprawcą od chwili wystąpienia przemocy w rodzinie do chwili wydania wyroku sądu w sprawie.

Nie jest też jasna kwestia pobytu sprawców, wobec których sąd orzekł środek karny mający na celu opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z ofiarą przemocy. Problemem jest niewielka liczba orzeczeń dotyczących wyżej wymienionego środka karnego z uwagi na brak miejsc gdzie sprawcę można kierować.

Ponadto, celowym byłoby wzmocnienie roli pracownika socjalnego w postępowaniu nieprocesowym jako uczestnika procesu np. w sprawach dotyczących małoletnich ofiar przemocy w rodzinie.

Wprowadzenie powyższych postulatów w życie, może spowodować wzrost środków finansowych na realizację Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Co prawda, zgodnie z kalkulacją do Krajowego Programu, środki finansowe w 2007r. w porównaniu do roku 2006 są wyższe – wynika to jednak z konieczności utrzymywania już funkcjonujących specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w ciągu całego roku budżetowego.

Jak próbowano wykazać powyżej, liczba ta jest niewystarczająca.

W kolejnych latach funkcjonowania Krajowego Programu, problemem będzie również przeprowadzenie profesjonalnej ogólnopolskiej kampanii społecznej, na którą przeznaczona jest 120 000zł. Kampania, aby osiągnęła zamierzony cel, musi dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców. Nie stanie się to jednak poprzez tylko i wyłącznie umieszczenie 180 billboardów – działania powinny być rozszerzone o wydanie ulotek, materiałów informacyjnych, a także spotów i filmów pokazywanych w mediach.

Kolejnym problemem może się okazać przeprowadzenie ogólnopolskich badań na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Posiadane środki finansowe na realizację tego zadania w 2007 r. pozwalają na przeprowadzenie badań na próbie trzech tysięcy osób. W latach kolejnych badania powinny mieć charakter porównawczy.

W okresie sprawozdawczym nie odnotowano spektakularnych osiągnięć w zakresie zatrzymania patologicznego zjawiska jakim jest przemoc w rodzinie.

Ograniczenie przemocy w rodzinie może się stać skuteczne tylko i wyłącznie przy pełnym zaangażowaniu przedstawicieli różnych instytucji pracujących na każdym szczeblu administracji publicznej.

